

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum: Hz. Davud, Hz. Süleyman

Hazreti Davud ve Hazreti Süleyman, Allah'ın İsrailoğullarına gönderdiği peygamberlerden ikisidir. Baba oğul olan bu iki peygamber aynı zamanda hükümdardı.

Hz. Davud

Davud Aleyhisselâm, Kudüs'te doğmuştur. Hz. İbrâhîm ve Yakub Aleyhisselâm'ın soyundan olup Hz. Musa'dan sonra İsrailoğullarına yol göstermek üzere görevlendirilmiştir. O, Hz. Musa'nın yolunu takip ederek insanlar arasında adaleti yaygınlaştırmaya çalışmıştır. Kendisine hem peygamberlik hem de hükümdarlık verilmiştir. O, aynı zamanda, Kudüs'ü almış ve İsrailoğullarına başkent yapmıştır. Kendisine ilahi kitap olarak Zebur verilmiştir.

(DİA, IX, 21-24.)

İsrailoğulları, Allah'a isyan edip karşı geldikleri ve beraberlerinde peygamberleri Musa (a.s.) olduğu hâlde kutsal topraklara girmedikleri için ceza olarak çöllerde kırk yıl dolaşmışlardı. Hazreti Musa (a.s.) vefat edince Allah Teâlâ İsrailoğullarına yeni bir peygamber göndermişti. Çölde çektikleri çilelerden sonra yaptıkları hatanın farkına varan İsrailoğulları, bu yeni gönderilen peygambere itaat etmişler ve Filistin'e yerleşmişlerdi.

O zamanlar Mısır ile Şam arasında Amâlîka kavmi yaşardı. Bu kavmin Câlût isminde çok güçlü bir yöneticisi vardı. Câlût ve ordusu, İsrailoğullarına saldırıp onları yenmişti. Kadınları ve çocukları esir almışlardı. Bu arada Musa (a.s.) zamanından beri korunan, Kur'an-ı Kerim'de "Tâbût" olarak bahsedilen ve içinde Musa'nın (a.s.) asası ve Tevrat levhalarının bulunduğu kutsal sandığı da alıp götürmüşlerdi.

Ev, mal, mülk ve yurtlarından ayrı düşen İsrailoğulları çok zor durumdaydı. Tâbût'un da ellerinden çıkmasına çok üzülmüyorlardı. O sıralarda içlerinde olan bir peygambere giderek şöyle yalvarmışlardı: "Ey Peygamberimiz!¹⁵ Düşmanlarımız bizi yendiler ve Tâbût'u ele geçirdiler. Bizi perişan edip dağıttılar. Askerlerimizi öldürüp kadınlarımızı ve çocuklarımızı esir aldılar. Bize bir yol göster."¹⁶

15. Burada belirtilen peygamberin ismi Kur'an-ı Kerim'de geçmemektedir.

16. Dinî Hikâyeler, S.Kutub, A.Cüde es-sehbâr, s.204.

Hükümdar Tâlût

Bunun üzerine onların peygamberi Allah'a dua etmiş bu zor durumdan kurtulmak için bir yol göstermesini istemişti. Allah Teâlâ, içlerinden "Tâlût" adındaki bir şahsın hükümdar yapılmasını peygamberine vahyetmişti. Peygamberleri İsrailoğullarına bu durumu haber vermiş fakat onlar buna karşı çıkmışlar, "Tâlût, hükümdar soyundan değildir. Nasıl hükümdar olabilir ki" demişlerdi. Kur'an-ı Kerim'de bu olay şöyle anlatılır:

"Musa'dan sonra, İsrailoğullarının ileri gelen kimselerini görmedin mi? Kendilerine gönderilmiş bir peygambere: 'Bize bir hükümdar gönder ki (onun komutasında) Allah yolunda savaşalım.' demişlerdi. O peygamber de onlara: 'Ya size savaş yazılır da savaşmazsanız?' dedi. Onlar da: 'Yurtlarımızdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allah yolunda neden savaşmayalım?' dediler. Fakat kendilerine savaş yazılınca, içlerinden pek azı hariç, geri dönüp kaçtılar. Allah zalimleri iyi bilir.'"¹⁷

"Peygamberleri onlara, 'Allah size Tâlût'u hükümdar olarak gönderdi.' dedi. Onlar, 'O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lâıyız. Ona zenginlik de verilmemiştir.' dediler. Peygamberleri şöyle dedi: 'Şüphesiz Allah onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı.' Allah mülkünü dilediğine verir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.'"¹⁸

İsrailoğullarının ileri gelenlerine göre iktidar, hükümdarlık, büyük servet sahiplerinin olmaydı. Hâlbuki bu düşünce toplumun yararına ve adalet prensibine aykırıydı. Çünkü bir vazifede zenginlik değil, liyakat yani yapacağı göreve uygunluk aranması gerekir. Doğru olan, hükümdar olacak kişinin manevi yönden güçlü, bilgili, kuvvetli ve cesaretli olmasıdır. Tâlût'un hükümdarlığına karşı gelen İsrailoğulları bu defa: **"Eğer o, gerçekten hükümdar ise bize bir delil, işaret göster. Allah'ın onu seçtiğini nereden bilelim."** dediler. Bunun üzerine: **"Peygamberleri onlara: 'Onun hükümdarlığının alameti, Tâbût'un size gelmesidir. Meleklerin taşıdığı o Tâbût'un içinde Rabb'inizden size bir ferahlık ve sükûnet, Musa ve Harun ailelerinin bıraktıklarından bir kalıntı vardır. Eğer inanmış kimseler iseniz sizin için bunda şüphesiz bir işaret vardır.'"**¹⁹

17. Bakara suresi, 246. ayet.

18. Bakara suresi, 247. ayet.

19. Bakara suresi, 248. ayet.

Emre İtaat

Gerçekten biraz sonra Allah Teâlâ'nın emriyle Tâbût'u melekler getirmişler ve Tâlût'un evinin önüne bırakmışlardı. Bunu gören İsrailoğulları onun Allah tarafından tayin edildiğine inanmışlar ve hükümdarlığını kabul etmişlerdi.

Tâlût, halkına savaş için hazırlanmalarını emremişti. Tâlût ile beraber savaşa çıkanlar arasında Hazreti (Hz.) Davud'un babası ve kardeşleri de vardı. Hz. Davud kardeşlerinin en küçüğü idi. Savaş sırasında onlara su ve yiyecek getirmek için çıkmıştı.

Öğrenelim

Bu nehir, bugün "Şeria" diye isimlendirilen "Ürdün Nehri" idi.

"Tâlût askerlerle beraber (cihat için) ayrılınca: 'Biliniz ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Eliyle bir avuç içen müstesna kim ondan içmezse bendendir' dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve iman edenler beraberce ırmağı geçince: 'Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak hiç gücümüz yoktur' dediler. Allah'ın huzuruna varacaklarına inananlar: 'Nice az sayıda bir birlik, Allah'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir.' dediler."²⁰

Hava çok sıcaktı. Önlerindeki nehirden ancak bir avuç su içmelerine izin verilmişti. Ordu yürüyüp ırmağa ulaştı. İsrailoğullarının büyük bir kısmı emre itaat etmeyip sudan kana kana içmişti. Nehirden bir avuçtan fazla su içenlerin susuzlukları daha da arttı, dudakları kurudu ve hâlsiz kalıp yorgun düştüler. Nihayetinde geride kaldılar. Tâlût, onlara geri dönmelerini emretti. Emri dinleyerek az su içenlerin kuvvet ve cesaretleri artmıştı.

Tâlût bunu onlara, emirlerine itaat edip etmeyeceklerini öğrenmek için söylemişti. Çünkü komutanın emrine itaat etmeyen askerler ile zafer elde edilemezdi. Savaşta galip olmak için maddi imkânların yanı sıra askerî disiplin ve maneviyatın güçlü olması çok önemliydi. Sonunda Tâlût'un ordusu nehri geçip Câlût'un askeriyle karşılaştı.

"Câlût ve askerleriyle savaşa tutuştuklarında: 'Ey Rabb'imiz! Yüreğimizi sabırla doldur, bize direnme gücü ver, kâfir kavme karşı bize yardım et.' dediler."²¹

Öğrenelim

Bedir Savaşı'nda Müslümanlar sayıca azdılar fakat kuvvetli bir imana sahiptiler. Az sayıdaki Müslümanlar kendilerinden üç kat fazla müşriklere galip gelmişlerdi. Allah Bedir'de Müslümanlara zafer nasip etti. Yakın tarihimizden Çanakkale Savaşı'nda da Müslümanların kuvvetli imanı, gayret ve mücadelesi ile Allah zafer nasip etmişti.

20. Bakara suresi, 249. ayet.

21. Bakara suresi, 250. ayet.

Hız. Davud Hükümdar Oluyor

O dönemde iki ordu savaşmadan önce her iki taraftan da birkaç adam çıkar dövüşürlerdi. Câlût öne atıldı ve: “Ey Tâlût! Benimle vuruşacak bir adam istiyorum.” dedi ve meydan okudu. Kimseden ses çıkmıyordu. O sırada Hız. Davud (a.s.) hemen öne atıldı. Daha kendisine peygamberlik verilmemişti. Hız. Davud, o zamanlar koyun güderdi. Çok cesurdu. Sapan ile taş atmakta da çok yetenekliydi. Meydana çıkarak: “Ey Câlût! Seninle ben vuruşacağım.” dedi. İri yarı ve dev gibi bir adam olan Câlût, karşısına çıkan küçük Davud’a bakarak kahkahalar attı. “Hey, küçük! Geri dön, seni öldürmek istemiyorum.” diye alay etti. Davud (a.s.): “Hayır, ben seni öldürmek istiyorum. Cesaretin varsa saldır.”²² dedi.

Kendisine meydan okuyan bu küçük gence kızan Câlût, saldırıya geçti. Hız. Davud, hemen sapanına iri bir taş yerleştirdi ve Câlût’a fırlattı. Taş, Câlût’un alınına isabet etti ve atından yere düşüp öldü. Câlût’un ordusu hükümdarlarının öldüğünü görünce korkup paniğe kapıldılar. Birbirlerini çiğneyerek kaçırmaya başladılar. İsrailoğulları düşmanlarına galip gelmişti. Kadınları ve çocukları esaretten kurtarmışlardı. Tâlût’un hükümdarlığı ile yeniden toparlanmışlar ve Kudüs’te güven içerisinde yaşamaya başlamışlardı. Tâlût’un ölümünden sonra Hız. Davud hükümdar oldu.

“... Allah Davud’a hükümdarlık ve hikmet verdi, dilediği ilimlerden ona öğretti. Eğer Allah’ın insanlardan bir kısmını diğerleriyle savması olmasaydı elbette yeryüzü altüst olurdu. Lâkin Allah bütün insanlığı karşı lütuf ve kerem sahibidir.”²³

Hız. Davud, hükümdar olduktan bir süre sonra da kendisine peygamberlik verildi. Böylece o hem hükümdarlık hem de peygamberlik görevi olan ilk peygamberdi. Ayrıca dört büyük kitaptan biri olan Zebur da ona indirilmişti.²⁴

Hazreti Davud, krallığının gururuna kapılmayan ve Allah’ın emirlerini yerine getirip dini tebliğden vazgeçmeyen bir peygamberdir. O, insanları idare ederken de Allah’ın gönderdiği kanunları ve kuralları uygulamasıyla örnek bir hükümdardır. Allah Teâlâ, demiri onun eliyle şekillendirmiş ve insanlara verilen bu nimetin nasıl kullanılacağını onunla öğretmiştir. Hız. Davud, bütün bu nimetlere şükretmesiyle Kur’an’da övülmüş ve bize rehber olmuştur.

22. Dinî Hikâyeler, S.Kutub, A.Cüde es-sehbâr, s.210

23. Bakara suresi, 251. ayet.

24. İsrâ suresi, 55. ayet.

Hükümdar olan Davud Peygamber'e Allah Teâlâ adaletli olmasını tavsiye etmişti: **“Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O hâlde insanlar arasında adaletle hükmet. Heva ve hevese uyma, sonra bu seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.”** ²⁵

Hz. Davud, kendisine emredileni yerine getirmiş, insanlar arasında adaleti gözetmişti. Halkı bu yüzden kendisini çok severdi. Onun bir diğer özelliği de çok kuvvetli olmasıydı. Kendisi mucize olarak demiri eğip bükerek, çok güzel kılıç ve zırh yapardı. Onun bu özelliklerini Allah Teâlâ şöyle anlatır:

“Ant olsun, Davud'a tarafımızdan bir üstünlük verdik. ‘Ey dağlar ve kuşlar! Onunla beraber tespih edin’ dedik. Ona demiri yumuşattık.” ²⁶

“Bir de sizi savaşınızın şiddetinden koruması için ona, zırh yapma sanatını öğrettik...” ²⁷

“Geniş zırhlar imal et, dokumasını ölçülü yap. (Ey Davud ailesi!) İyi işler yapın. Kuşkusuz ben, yaptıklarınızı görmekteyim diye (vahyettik).” ²⁸

“Biz onun hâkimiyetini güçlendirdik, ona hikmet, isabetli karar verme ve meramını güzelce ifade etme (güzel konuşma) kabiliyeti verdik.” ²⁹

Hz. Davud'un son derece gür ve güzel bir sesi vardı. Onu dinleyen insanların kalpleri huzur bulur, ferahlardı. Güzel sesi ile Zebur'u okuduğu zaman sadece insanlar değil, çevresindeki hayvanlar da onu dinlerdi. O, Allah'ı çokça anar ve tesbih ederdi. Çok ibadet eder, oruç tutar ve namaz kılardı. Kur'an-ı Kerim, onun bu özelliklerini öne çıkarır, Mekkeli müşriklerin kötü davranışlarına karşı onu örnek göstererek ve Sevgili Peygamberimizi şöyle teselli eder:

25. Sâd suresi, 26. ayet.

26. Sebe' suresi, 10. ayet.

27. Enbiyâ suresi, 80. ayet.

28. Sebe' suresi, 11. ayet

29. Sâd suresi, 20. ayet.

“Onlar ne derlerse desinler sen sabret. Güçlü ve kuvvetli bir kulumuz olan Davud’u hatırla! Çünkü o daima Allah’a yönelirdi. Biz sabah akşam kendisiyle zikir ve ibadet etmeleri için dağları, toplu hâldeki kuşları onun hizmetine vermiştik. Her biri onun ahengine katılır, beraber Allah’ı zikrederlerdi.” ³⁰

Hz. Davud’dan Kalan Hatıra: Savm-ı Davud

Hz. Davud, namaz ve oruç ibadetine çok özen gösterirdi. Senenin yarsını oruçlu geçirmeye dikkat ederdi. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Allah’a çok ibadet etmek ve günlerini hep oruçlu geçirmek isteyen bir sahabe ile Sevgili Peygamberimiz arasında geçen bir konuşmaya kulak verelim:

Abdullah b. Amr (r.a.)¹ anlatıyor :

“Yaşadığım sürece gündüzleri oruç tutup geceleri de ibadet ve taatle uyanık geçireceğime dair Allah’a yemin etmiştim. Benim bu yeminimden haberdar olan Peygamberimiz bir gün bana :

- Senin gündüzleri oruçlu, geceleri uyanık geçirdiğin bana haber verilmedi mi sanıyorsun? dedi. Ben de:
- Elbette haber verilmiştir Yâ Resûlallah! dedim. Bunun üzerine:
- Böyle yapma, bazı kere oruç tut, bazen tutma; gece hem uyu hem de teheccüde kalk. Şüphesiz senin üzerinde vücudunun hakkı vardır, iki gözünün hakkı vardır, hanımının hakkı vardır, ziyaretçilerinin hakkı vardır. Şüphesiz her aydan üç gün oruç tutman sana yeter. Çünkü senin için her iyiliğin on misli karşılığı vardır; bu da bütün zamanının oruçlu olması demektir.

Bunun üzerine ben:

- Bunun daha çoğunu yapmaya gücüm yeter, dedim. Peygamber Efendimiz:
- O hâlde bir gün oruç tut, iki gün tutma, buyurdu. Ben:
- Ama ben bundan daha fazlasını yapabilirim deyince Rasûl-i Ekrem:
- Allah’ın nebisi Davud’un orucunu tut, çünkü o insanların en çok ibadet edeni idi. Allah’a en sevimli olan oruç, Davud Aleyhisselâm’ın orucudur. Bir gün oruç tut, bir gün tutma. Allah’a en sevimli namaz da Davud Aleyhisselâm’ın namazıdır. Davud Aleyhisselâm, gecenin yarısını uyuyarak geçirir, sonra üçte birinde namaz için kalkar, altıda birinde yine uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Düşmanla karşılaştığında asla kaçmazdı.”

(Bkz. Buhârî, Savm 55, 56, 57, Teheccüd 7, Enbiyâ 37, Nikâh 89; Müslim, Sıyâm 181-193)

ilim vermiştik. Dâvûd ile birlikte, Allah'ı tespih etmeleri için dağları ve kuşları onun emrine verdik. Bunları yapan biz idik.”³²

Hiz. Davud, oğlu Süleyman'ın kararını daha doğru bulmuş ve beğenmişti. Oğluna dönerek: “Bundan sonra insanlar arasında artık sen hüküm vereceksin. Ben yaşlandım. Zayıf bir ihtiyar oldum. Sen kuvvetli ve bilgili bir adam oldun. Geç otur, bu makam artık senindir.” dedi. Bir süre sonra da Hiz. Davud vefat etti.

Hiz. Süleyman (a.s.)

Süleyman Aleyhisselâm, Gazze'de doğdu. Babası Davud Aleyhisselâm'dır ve o vefat ettiğinde Süleyman Aleyhisselâm 12-13 yaşlarında idi. Babası gibi önce hükümdar, sonra peygamber oldu. Babasının yolunu takip ederek insanları doğruluğa çağırırdı. Hiz. Süleyman babasından, sınırları Mısır'dan Fırat Nehri'ne kadar uzanan bir krallık devraldı ve kısa sürede hâkimiyetini güçlendirdi. Beyt-i Makdis'i (Mescid-i Aksâ'yı) yedi yılda inşa etti. Kudüs'te vefat etti.

(DİA, c.38, s.56)

Hazreti Süleyman, saltanatının güçlülüğü kadar adaleti ile de ün salmış bir peygamberdir. O, bu özelliği ile idaresi altında bulunan insanların güven içerisinde yaşamalarını sağlamıştır. Yüce Allah'a “**Süleyman: Rabb'im! Beni bağışla bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlanlık ver. Şüphesiz sen, daima bağışta bulunansın, dedi.**”³³ Bunun üzerine Allah Teâlâ ona çok büyük nimetler ve imkânlar lütfetti. Rüzgârı, cinleri ve şeytanları onun emrine verdi. Rüzgâr onu anında bir yerden başka bir yere alıp götürürdü. İsteddiği yere en kısa zamanda gidiyordu. Cinler ve şeytanlar onun emrini yerine getiriyorlar, geniş yollar ve büyük binalar yapıyorlardı. Kur'an- Kerim bu nimetleri şöyle anlatır:

“Süleyman'ın emrine de rüzgârı verdik. Onun sabah gidişi bir aylık mesafe, akşam dönüşü de bir aylık mesafe idi. Onun istifadesi için erimiş bakırı kaynağından sel gibi akıttık. Rabb'inin izniyle cinlerden bir kısmı, onun emrinde çalışırlardı. Onlardan kim emrimizden sapsa onu zelil ve perişan eden bir azap tattırırdık. O cinler ona kaleler, heykeller, havuz büyüklüğünde çanak ve leğenler, sabit kazanlar gibi istediği şeyleri yaparlardı. Ey Davud ailesi, şükür gayreti içinde olun! Kullarımdan gereği gibi şükredenler çok azdır.”³⁴

32. Enbiyâ suresi, 78-79. ayet.

33. Sâd suresi, 35. ayet.

34. Sebe' suresi, 12-13. ayetler.

Hız. Süleyman'a (a.s.) bunlardan başka bütün hayvanların dili öğretildi. Vahşi hayvanlarla konuşur, kuş dili bilir, onların konuştuğunu anlardı. O, verdiği bu nimetlerden dolayı Allah'a çok şükrederdi. O şükrettiği de Allah ona olan nimetlerini artırmıştı.

Günlerden bir gün büyük bir orduyla yola çıkmıştı. Kuşlar da Hız. Süleyman'ın yanı başında uçuyor ve kanatlarıyla ona gölge ediyorlardı. Ordusunda cinler, insanlar, hayvanlar ve kuşlar saf saf dizilmişti. Bu manzarayı Kur'an şöyle anlatır:

“Biz Davud'a ve Süleyman'a ilim verdik. Onlar da: ‘Bizi mümin kullarının çoğuna üstün kılan Allah'a hamd olsun.’ dediler. Süleyman, Davud'a vâris oldu ve ‘Ey insanlar, bize kuşların dili öğretildi ve daha her şeyden bolca nasip verildi. Gerçekten bunlar apaçık lütfelardır.’ dedi. Günün birinde, Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan oluşan orduları toplanmış olup hepsi birlikte düzenli olarak kendisi tarafından sevk ediliyordu. Derken Karınca vadisine geldiklerinde, onları gören bir karınca: ‘Ey karıncalar, haydin yuvalarınıza girin. Süleyman ve orduları, sizi fark etmeyerek ezip çiğnemesinler!’ diye seslendi. Onun sesini işiten Süleyman tebessüm ederek: ‘Ya Rabbî!’ dedi, ‘Beni nefsim öyle hâkim kıl ki gerek bana gerek ebeveynime ihsan ettiğin nimetlere şükredeyim. Seni razı edecek güzel ve makbul işler yapabileyim. Bir de lütfedip beni hayırlı kulların arasına dâhil eyle!’”³⁵

Bunlar gerçekten müthiş cümlelerdi. Mülkün sahibi olan Allah'a hamd ve sena eden Süleyman Aleyhisselâm, kıyamete kadar hükümdarlara, zenginlere, makam ve mevki sahibi kimselere ne güzel örnekti. Hız. Süleyman, kendisine verilen saltanat ve nimetlerin hiçbirinden dolayı gurura kapılmadı. Tam aksine Allah'a hamdetti. Ümmeti için dua etti. Allah'tan, kendisini güzel işlerde başarılı kılmasını ve salih kulların izinden gitmeyi kendisine vermesini istedi.³⁶

35. Neml suresi, 15-19. ayetler.

36. Kasas'u'n-Nebiyîn li'l-Etfâl, Ebu'l-Hasen Ali en-Nedvî, s.308

Hüdhüd'ün Getirdiği Haber

Kuşlardan “Hüdhüd”, Hz. Süleyman'ın rehberi idi. Onun gözcüsü olup önlerinde gelecek olan su yerlerini, ordusunun konaklaması gereken yerleri gösterirdi. Hz. Süleyman bir ara onu bulamadı. Hüdhüd izin almadan ortalıktan kaybolmuştu.

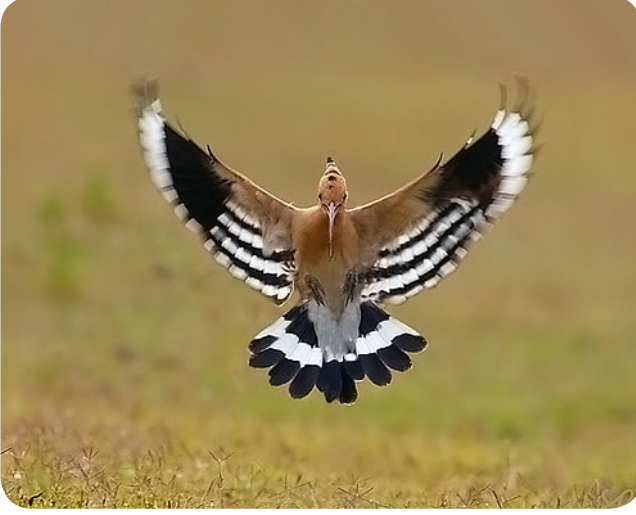
“Kuşları teftiş ettikten sonra: ‘Hüdhüd’ü neden göremiyorum, yoksa kayıplara mı karıştı? Kuvvetli ve geçerli bir gerekçe ortaya

koymadığı takdirde, onu şiddetli bir şekilde cezalandıracağım yahut keseceğim.’ dedi. Derken, çok geçmeden Hüdhüd geldi: ‘Ben’ dedi, ‘Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim ve sana Sebe’den önemli ve kesin bir haber getirdim. Sebe’ halkını bir kadın hükümdarın yönettiğini gördüm. Kendisine her türlü imkân verilmiş. Onun güçlü bir yönetimi olduğu gibi pek büyük de bir tahtı var. Ne var ki onun da halkının da Allah’ı bırakıp güneşe ibadet ettiklerini gördüm. Anlaşılan, şeytan yaptıkları bu kötü işleri kendilerine güzel göstermiş ve onları yoldan çıkarmış, bu yüzden de hak yolu bulamıyorlar. Hâlbuki göklerde ve yerde gizli olan her şeyi açığa çıkaran, sizin gizlediklerinizi de açıkladıklarınızı da bilen Allah’a secde ve ibadet etmeleri gerekmez mi? Hâlbuki o en geniş hükümrânlığın ve o en büyük arşın Rabb’i olan Allah’tan başka ilah yoktur.’ (Hüdhüd konuşmasını bitirince) Hz. Süleyman, Belkıs hükümdardan ve halkından kendisine haber getiren Hüdhüd’e dönerek: **‘Bakalım.’ dedi. ‘Doğru mu söyledin, yoksa yalancının teki misin, bunu anlayacağız.’**³⁷

Komşu ülkede yaşayan bir halk ve kraliçe Allah’ı ve peygamberini tanımıyorlar, bir de üstelik güneşe tapıyorlardı. Hz. Süleyman hak dini onlara ulaştıramamaktan çok üzülüyordu. Bunun üzerine kraliçeye ve Allah’a ortak koşan yöneticilerine bir mektup yazıp onları Hak dine davet etmeye karar verdi. Onun bu davranışı büyük bir olgunluk, incelik ve alçak gönüllülük idi. Çünkü bir ülkeyi yönetmek akıllıca ve cesurca davranmayı, asla ve asla acele etmemeyi gerektiriyordu. Mektup tamamlanınca Hz. Süleyman, Hüdhüd’e hitaben: **“Sen şimdi şu mektubumu götür, bırak onların yanına, sonra onlardan biraz uzaklaş ve ne yapacaklarını gözle!”**³⁸ dedi.

37. Neml suresi, 20-27. ayetler.

38. Neml suresi, 28. ayet.

H. Süleyman'ın Mektubu

Hüdhüd mektupta neler yazıldığını bilmiyordu. Gagasına alarak hemen Sebe Melike'sinin memleketine uçuverdi. Mektubu odasının penceresi açık olan Kraliçe Belkıs'ın odasına bıraktı. Kraliçe, odasında kendisine hitaben yazılı bir mektup görünce şaşırılmıştı. Odaya kendisinden başka hiç kimse giremezdi, üstelik kapıda da nöbetçiler vardı. Hayret ve heyecan içerisinde mektubu açıp okumaya başladı. Belkıs'ın okuduğu bu mektup di-

ğer mektuplara benzemiyordu. O, zamanın en büyük hükümdarı olan ve insanları Allah'a davet eden bir peygamberden geliyordu. Kraliçe kendisine gelen bu mektubu dikkatle okuduktan sonra öfkeye kapılmadı ve hemen kendi başına karar almadı. Danışman heyetini çağırdı. Onlarla istişare edecek ve görüşlerine başvuracaktı. Doğru olan da bu idi. İyi bir yönetici her zaman tek başına karar almaz, danışarak ve görüş alışverişinde bulunarak hareket ederdi. Hele bu bir kral olursa ve bir halkı ilgilendirirse daha da önemliydi. Kraliçe Belkıs söze şöyle başladı: **“Değerli danışmanlarım, bu mesele hakkında görüşlerinizi istiyorum! Sizin de pek iyi bildiğiniz gibi, sizi çağırmadan, size danışmadan hiç bir meseleyi hükme bağlamam.”**³⁹ dedi ve şöyle devam etti: **“Değerli danışmanlarım! Bana çok önemli bir mektup gönderildi. Bu mektup Süleyman'dandır ve ‘Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla’ diye başlayıp: ‘Bana (Süleyman'a) karşı kibirlenmeyin, itaat ve teslimiyet göstererek yanıma gelin! (diyor) ”**⁴⁰

Kraliçe'nin etrafındaki devlet adamları ve danışmanları güçlerinin büyüklüğünden ve askerlerinin çokluğundan söz ederek: **‘(Ey Kraliçe'miz!) Biz güçlü, kuvvetliyiz ve savaşçı bir milletiz. Ama yetki sizindir, değerlendirip münasip gördüğünüz emri verin!’** dediler.⁴¹

Fakat Kraliçe Belkıs onların bu görüşüne katılmadı: **“Krallar bir memlekete girdi mi orayı harap ederler ve halkının ileri gelenlerini zelil hâle getirirler. İşte onlar böyle yaparlar. Ben onlara bir hediye gönderip elçilerin ne haber ile döneceklerine bakacağım.”**⁴² dedi.

Belkıs'ın Elçisi

Belkıs, adamlarından birini elçi olarak tayin etti ve ona şunları söyledi: “Seni hediyelerle Süleyman'a göndereceğim. Onun ne yapmak istediğini öğren ve geri dön. Öğrendiğin her şeyi gelip bana bildir.” Belkıs'ın elçisi hediyelerle birlikte yola çıktı. Hüdhüd de olup bitenleri izlemiş ve durumu, Hz. Süleyman'a haber vermek için çoktan kanat çırpmaya başlamıştı bile. Belkıs'ın el-

39. Neml suresi, 32. ayet.

40. Neml suresi, 29-31. ayetler..

41. Neml suresi, 33. ayet.

42. Neml suresi, 34-35. ayetler.

çisi gelmeden Hüdhüd ulaştı ve: “Belkıs’ın elçisi birçok hediyeyle sana geliyor.” dedi. Bunun üzerine Süleyman (a.s.) Belkıs’ın elçisine saltanatının büyüklüğünü ve Allah’ın kendisine verdiği nimetleri göstermek istedi. İnsanlara ve cinlere, elçinin karşılanacağı yerlerin süslenmesini emretti. Muhteşem bir yer hazırlattı. Hz. Süleyman geçip tahtına oturdu. Çevresinde birçok insan toplanmıştı. Kuşlar da onu gölgelemek için etrafında idiler.

Hz. Süleyman Peygamber’in temsili tahtı.

Hz. Süleyman’ın huzuruna çıkan elçi gördüğü muhteşem manzara karşısında gözlerine inanamıyordu. Bir de kuşların insanları gölgelediğini görünce hepten şaşırdı. Hz. Süleyman’ın büyüklüğü karşısında hayretler içinde kalmıştı. Cesaretini toplayarak ilerledi ve hediyeleri takdim etti. Hz. Süleyman, elçiye: **“Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Oysa Allah’ın bana verdiği nimetler sizin verdiğinizden daha hayırlıdır. Ama siz hediyenizle böbürlenirsiniz!”**⁴³ dedi. Sonra sözüne devamla: **“Sen, dön ve onlara de ki: Biz onların üzerine, karşı koyamayacakları ordularla yürüyeceğiz. Onları yurtlarından, mağlup ve zelil olarak çıkaracağız.”**⁴⁴ Bu görüşmeden sora Belkıs’ın elçisi ülkesine döndü ve olan biteni anlatmaya başladı: “Süleyman hediyelerimizi kabul etmeyip geri çevirdi. Bizim hediyelerimizin onun mülkü ve saltanatı yanında hiç değeri yoktu. Çünkü cinler onun emriyle hareket ediyor, kuşlar onu güneşten koruyor, rüzgâr ise istediği yöne esiyor. Onun benzeri bir hükümdarı ne gördüm ne de işittim.” dedi.⁴⁵

Belkıs tekrar sordu: “Peki sana ne söyledi? Bizden ne istiyor?” Elçi cevapla: “Eğer güneşe tapmayı bırakıp bir ve tek olan Allah’a yönelmez ve kendisinin peygamberliğini kabul etmezsek büyük bir ordu ile bize galip gelecek. Onun söylediklerini kabul etmez de savaşırsak kaybederiz.” dedi. Bunun üzerine Belkıs: “Onunla görüşmeye kendim gideceğim.” diye cevap verdi ve hemen hazırlıklara başladı. Belkıs’ın çok güzel, paha biçilmez bir tahtı vardı. Ülkesinden çıkmadan önce onu, güvenilir bir yere koymaya karar verdi. Onu bir odaya kapatıp kapılarını da sıkıca kilitletti. Odanın kapısına da silahlı nöbetçiler görevlendirdi. Sonra da vezirleri ve çevresindeki adamlarıyla birlikte Süleyman Peygamber ile görüşmek için yola çıktı.⁴⁶

Belkıs’ın Tahtı

Belkıs’ın kendisine doğru yola çıktığını öğrenen Hz. Süleyman, büyük bir hükümdar olduğunu göstermek ve Belkıs’ı ikna etmek için ilginç bir şey düşündü. Bu görüşünü şöyle dile getirdi: **“Değerli danışmanlarım! Onların itaat içinde huzuruma gelmelerinden önce içinizden kim onun tahtını bana getirebilir?”** dedi. Cinlerden mağrur ve iddiacı bir ifrit: ‘Ben’ dedi. ‘Sen makamından kalkmadan onu sana getiririm. Benim onu taşımaya gücüm yeter, hem de zayıf

43. Neml suresi, 36. ayet.

44. Neml suresi, 37. ayet.

45. Dinî Hikâyeler, S.Kutub, A.Cüde es-sehhâr, s.221.

46. Dinî Hikâyeler, S.Kutub, A.Cüde es-sehhâr, s.223.

etmeden güvenilir tarzda getirecek emin bir kimseyim.”⁴⁷ diye sözünü bitirdi. Ama “**Kendisinde, kitaptan ilim olan bir zat da: Ben, sen gözünü açıp kapamadan o tahtı getirebilirim.**” der demez Süleyman, kraliçenin tahtının yanı başında durduğunu görünce: “**Bu, Rabb’imin lütuflarındandır. Bu, şükür mü edeceğim yoksa nankörlerden mi olacağım diye beni sınamak içindir. Şükreden sadece kendi lehine olarak şükreder. Nankörlük eden ise bilmelidir ki Rabb’im onun şükründen müstağnidir, şükrüne ihtiyacı yoktur, ihsan ve keremi boldur.**”⁴⁸ Ve devamla “**Dedi ki: Şimdi o Kraliçe’nin tahtını kendisinin tanıyamayacağı bir hâle getirin, bakalım bunu bilecek mi, bilemeyecek mi?**”⁴⁹

Günler geçmiş Sebe’ Melikesi Belkıs nihayet gelmişti. “**Süleyman’ın huzuruna girince ona: ‘Senin tahtın da böyle midir?’ diye soruldu. ‘Tıpkı ol!’ dedi, ‘Zaten bize daha önce ilim nasip edildi; onun için de biz teslimiyet gösterenlerden olduk.’ dedi. Çünkü öteden beri Allah’tan başka taptığı putlar, onun tevhit dinine girmesini engellemişti. Çünkü o, kâfir bir millete mensup idi.**”⁵⁰

H. Süleyman’ın Sarayı

H. Süleyman, insanlardan ve cinlerden olan ustalara cam ve kristalden büyük bir saray yapmalarını emretti. Sarayın altından da su akıyordu. Bunu bilmeyen birisi sarayın içinde su olduğunu ve adımını atınca suya düşeceğini zannedebilirdi. Bu durum, görünüşe aldanmaktan başka bir şey değildi. Belkıs ve halkı da görünüşe aldanıyordu. Çünkü o ve halkı, güneşe tapıyorlar, onun gücüne inanıyorlardı. Hâlbuki güneş, Allah’ın emriyle hareket ediyordu. Gerçekte, güç ve kuvvet güneşe ait değildi. Görünen şeylerin arkasında görünmeyen hakikatler olabilirdi. Belkıs’ın gördüğü manzara, onun gerçekleri görmesine, yüce Allah’ın güç ve kudretinin büyük olduğunu, kullarına verdiği büyük nimetlerin çokluğunu fark etmesini sağlayacaktı.⁵¹ “**Kraliçe’ye: ‘Buyurun, saraya girin!’ dedi. (Belkıs) Sarayın eyvanını görünce, zemininde engin ve duru su olduğunu zannedip eteğini yukarı çekti. Süleyman: ‘Bu, camdan yapılmış şeffaf bir saraydır.’ dedi. Bunun üzerine Belkıs: ‘Ya Rabbî!**

47. Neml suresi, 38-39. ayetler.

48. Neml suresi, 40. ayet.

49. Neml suresi, 41. ayet.

50. Neml suresi, 42-43. ayetler.

51. Kasas’ın Nebiyyin, Nedvi ebül-Hasam, s.308.

Ben senden başkasına ibadet etmekle kendime zulmetmişim, şimdi ise Süleyman'la birlikte âlemlerin Rabb'ine teslim oluyorum.' dedi⁵² ve Müslüman oldu.

Böylece Belkıs'ın gözündeki perde kalkmış, dış görünüşe aldanmak konusundaki cehaletini fark etmişti. Güneşe ibadet etmekte hata ettiğini ve kendisine yazık ettiğini anladı. Yıllarca kendisine ve halkına yazık ettiğini, ilah edindiği güneşi ve tüm evreni yoktan var eden bir yaratıcı olduğunu fark etti. Hz. Süleyman'ın huzurunda Müslüman olma şerefine ulaştı.

Ne Güzel Bir Kul

Hız. Süleyman, uzun bir dönem hükümdarlık yapmış, halkına iyilik ve güzellikle davranmıştı. Fakat o, dünyadaki makam, mevki, mal ve mülkün geçici olduğunu, bir gün bunlara veda ederek ayrılacağını çok iyi biliyordu. Geride kalacak olan salih ameller idi. Bu nedenle vefat etmeden önce büyük bir mabet yapılmasını ve insanların orada Allah'ı anıp zikretmelerini, dualar edip namaz kılmalarını arzu ediyordu. Cinlerden ve insanlardan olan mimarları ve ustaları çağırdı ve onlara büyük bir mabedin inşasına başlamalarını emretti.⁵³

Mabedin inşası başlamıştı. Cinler de onun yapımında çok yoğun bir şekilde çalışıyorlardı. Çünkü onlar Hz. Süleyman'dan korkar, onun emrine karşı gelemeslerdi. Geçen zaman içerisinde mabedin yapılması gerçekleşmiş, artık sonuna yaklaşılmıştı. Cinler de yorulmuştu. Bir ara Hz. Süleyman'a baktılar, onu değneğine dayanmış vaziyette ayakta gördüler. İzin isteyeceklerdi fakat bir türlü cesaret edip yanına yaklaşamıyorlardı. İşlerine devam edip mabedin yapımını tamamladılar. Tam o sırada Hz. Süleyman yere düştü. Cinler koşup geldiklerinde onu çoktan ölmüş buldular. Hz. Süleyman çok öncesinde ölmüştü fakat değneğe dayanarak ayakta kalmıştı. Dayandığı ağacı ise içeriden ağaç kurtları yemişti. Eğer ağaç kurtları yememiş olsaydı vefat ettiğini kimse fark etmeyecekti. Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle: **“(Süleyman'ın) Ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun öldüğünü ancak değneğini yiyen bir ağaç kurdu gösterdi. (Sonunda yere) Yıkılınca anlaşıldı ki cinler gaybı bilselelerdi o küçük düşürücü azap içinde kalmazlardı.”**⁵⁴

52. Neml suresi, 44. ayet.

53. Kur'an-ı Kerim'in Işığında Nebiler Silsilesi, O. Nuri Topbaş, s.106.

54. Sebe' suresi, 14. ayet.

Düşünelim

H. Süleyman kıssasından hareketle aşağıdaki konuları tartışınız.

- ≈ *Cinlerin geleceği bilip bilmemesi*
- ≈ *Süleyman Aleyhisselâm'ın mal, mülk, zenginlik, hükümdarlık, güç ile imtihanı ve ahlaki özellikleri*

Süleyman Aleyhisselâm'ın hayatı gibi vefatı da insanlığa tevhit dersi vermişti. Çünkü onun vefatı, Allah'tan başka hiçbir varlığın gaybı, geleceği bilemeyeceğini ancak Cenab-ı Hakk'ın bildirmesiyle bu bilgiye sahip olunabileceğini ortaya koymuştu. Cenab-ı Hak, Süleyman Aleyhisselâm'ın vefatını, çok âciz bir varlık olan ağaç kurdu aracılığıyla ortaya çıkarmıştı. Gaybı bildiği iddia edilen cinlerin Allah'ın iradesi dışında hiçbir şey bilemeyeceklerini göstermiştir. Çünkü yanı başlarındaki H. Süleyman'ın ölümünden haberleri olmamıştı.

Diğer taraftan, büyük bir mülk ve saltanata sahip olan Süleyman Aleyhisselâm'ın ayakta asasına dayanarak ölmesi, ne kadar düşündürücü bir gerçektir. İçinde yaşadığımız dünyanın geçiciliği, ahiret yurdunun ise ebedîliği bir defa daha ortaya çıkmıştı. Bunca mülküne ve saltanatına rağmen H. Süleyman da bu dünyadan ayrılmış, ebedî âleme göçmüş idi.

Yûnus Emre'nin ilahisini arkadaşlarınızla tartışarak yorumlayınız.

*Mal sahibi, mülk sahibi,
Hani bunun ilk sahibi?
Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan!..*

İnsanlık tarihinde hiçbir hükümdara verilmeyen mülk ve saltanat, Hz. Süleyman'a verilmişti. O, bu nimetleri Rabb'inin rızasını kazanmak için kullanmış ve her durumda şükretmiş, bize de çok güzel örnek olmuştur. Kendisine verilen bunca saltanat ve tasarrufa rağmen dünyaya yönelmemiş, bunları kalbinin dışına taşımış, gurura ve kibre düşmemiştir. O, tevazu sahibiydi. Sabah kalkınca miskin ve gariplerin yanına gider, onlarla otururdu. Kur'an-ı Kerim onun ahlakını ve kulluğunu övmüş ve tüm insanlığa örnek göstermiştir.⁵⁵

“... Süleyman ne güzel bir kuldu! Doğrusu o, daima Allah'a yönelirdi.”⁵⁶

“Doğrusu onun, bizim katımızda büyük bir değeri ve güzel bir yeri vardır.”⁵⁷

Hz. Süleyman (a.s.) çocukluğundan itibaren yüksek bir zekâ ve kavrayışa sahipti.

Onun bu özelliği ile ilgili Sevgili Peygamberimiz bir olay anlatır:

“...Vaktiyle iki kadın birlikte yürüyorlardı. Her ikisinin de yanında oğlu vardı. Yolda giderlerken bir kurt gelip kadınlardan büyük olanın çocuğunu alıp götürdü. Bunun üzerine bu kadın, arkadaşı olan küçük kadına:

–Kurt, senin çocuğunu götürdü, dedi.

Küçük kadın:

–Hayır, senin çocuğunu götürdü! dedi.

Nihayet bu iki kadın anlaşamadılar ve aralarında hükmetmesi için Hz. Süleyman'a gittiler. O da:

–Bana bir bıçak getirin! Çocuğu (bu) iki kadın arasında paylaştırayım! dedi.

Bunun üzerine küçük kadın:

–Aman öyle yapma! Allah sana rahmet eylesin! Çocuk, bu kadınındır! dedi.

Bunun üzerine Hz. Süleyman, çocuğun küçük kadına ait olduğuna hükmetti.” (Buhârî, Enbiyâ, 40) Çünkü anne şefkati, yavrusunun ölmesine razı gelemezdi.

55. Kur'an-ı Kerim'in Işığında Nebiler Silsilesi, O. Nuri Topbaş, s.108.

56. Sâd suresi, 30. ayet.

57. Sâd suresi, 40. ayet.

2. Sureleri tanıyorum: İbrâhîm Suresi

Surenin Kimliği		
Adı:	İbrâhîm suresi	
Ayet Sayısı:	52	
Kur'an'daki Yeri:	14. suredir.	
İniş Zamanı:	Mekke Dönemi	

Kur'an-ı Kerim'de kendisinden çok söz edilen peygamberlerden biri de Hz. İbrâhîm'dir. Kur'an-ı Kerim onu ağırbaşlı, yumuşak huylu, akıllı, kendisini Allah'a adayan, çok şükreden, misafirperver, sabırlı ve bilge bir insan olarak tanıtır. Onun tevhit mücadelesini, sabrını ve Allah'ın emirlerine samimi olarak boyun eğmesini över. Bu özellikleriyle Hz. İbrâhîm, bizim için güzel bir örnektir.

Hz. İbrâhîm, Mezopotamya'nın Ur şehrinde doğmuştur. Ailesiyle birlikte Mısır'a gitmiştir. Bir süre Mısır'da kaldıktan sonra Filistin'e dönerek orada yaşamaya başlamıştır. Hanımı Hacer'den İsmail, hanımı Sârâ'dan da İshak doğmuştur. Hz. Hacer ile oğlu İsmail'i alıp Mekke'ye yerleştirmiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)⁵⁸ de Mekke'de büyüüp aile kuran Hz. İsmail'in soyundan gelmektedir.⁵⁹

Surenin İsmi: İbrâhîm suresinin 35-41. ayetlerinde Hz. İbrâhîm'in, ailesini Mekke'ye götürerek Allah'a emanet etmesi ve onlar için yaptığı dualardan bahsedilmektedir. Sure, ismini bu önemli olaydan almıştır.

Surenin İniş Zamanı ve Konusu: İbrâhîm suresi, Peygamberimizin hicretinden önce Mekke döneminde inmiştir. Surede Allah'ın varlığı ve birliği, vahiy, peygamberler, öldükten sonra dirilme ve hesaba çekilme gibi temel inanç konuları ana hatlarıyla ele alınmaktadır.⁶⁰

58. Sallallahu aleyhi ve sellem

59. Komisyon, Dinî Terimler Sözlüğü, s. 154.

60. Komisyon, Kur'an Yolu, III, 275.

Surenin Açıklaması

Birinci Bölüm (1-12. ayetler)

Bu bölümde üç önemli konuya dikkat çekilir. Bunlardan ilki, Allah'ın vahiy ve peygamber göndermedeki temel hedefidir. Bu hedef, insanları küfrün karanlığından kurtarıp doğru yola iletmektir.

İkinci olarak ele alınan konu, vahyin diliyle ilgilidir. Yüce Allah bütün peygamberlere vahyi, kendi kavimlerinin diliyle göndermiştir. Çünkü vahiyden faydalanabilmenin ilk şartı onu anlamaktır.

Üçüncü konu, peygamberlerin tebliği karşısında inanmayanların gösterdikleri olumsuz davranışlar ve sebepleridir.

(DİA, c.21, s.351)

İbrâhîm suresinin 1. ayeti mukattaa harfleri⁶¹ ile başlar. Bu harflerle başlayan surelerden sonra genellikle ilahi kitaptan, ayetlerden veya vahiyden söz edilir. Burada da aynı üslup kullanılarak bu harflerden oluşan kitabın gönderiliş gayesinden bahsedilmiştir. Hz. Peygamber'e indirilen Kur'an, insanları karanlıklardan aydınlığa yani Allah'ın gösterdiği doğru yola çıkarmak için gönderilmiştir: **"Bu, Rabb'lerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarman için sana indirdiğimiz kitaptır..."**⁶²

TARTIŞINIZ

İbrâhîm suresinin yukarıda geçen ayetinden yola çıkarak Kur'an-ı Kerim'in niçin indirildiğini sınıf arkadaşlarınızla konuşunuz.

61. Hurûf-ı mukattaa: Ayrı ayrı okunan alfabe harfleridir. Kur'an-ı Kerim'de 29 sure bu harflerle başlamaktadır.

62. İbrâhîm suresi, 1. ayet.

2. ayette “**O Allah ki göklerde ve yerde ne varsa hepsi onundur...**” buyrulurak Rabb’imizin sınırsız gücüne dikkat çekilir. Bunu gördüğü hâlde inkâr edenler akıl, irade ve tercihlerini yanlış yönde kullandıkları için şiddetli bir azap ile tehdit edilir. ⁶³

3. ayette inkârcıları yanlış tercihe götüren önemli bir sebepten bahsedilir: “**Onlar dünya hayatını ahirete tercih edenlerdir...**” Dünya hayatına bağlanıp ahireti inkâr edenler yalan, iftira, hile ve tehdit gibi çeşitli yöntemlerle Allah’ın dinini kötü gösterirler. Maddi ve manevi imkânları kullanarak başkalarının İslam’a girmesini engellemeye kalkışırlar.

DÜŞÜNELİM

Ayette dünya hayatını ölçülü olarak sevenler değil, onu ahiret hayatına tercih edenler kınanmıştır. Sizce neden?

4. ayette vahyin gönderiliş gayesi ve dil arasındaki ilişkiye dikkat çekilir. Her peygambere vahiy, kendi kavminin diliyle gönderilmiştir. Böylece vahyi alan peygamber, kendi toplumuyla rahat iletişim kurabilir. Allah’ın mesajlarını onlara doğru bir şekilde anlatıp açıklayabilir: “**Her peygamberi kendi kavminin diliyle gönderdik ki onlara açık açık anlatsın...**” Hz. Peygamber’e de Kur’an, bu nedenle Arapça olarak indirilmiştir.

5. ayette Hz. Muhammed (s.a.v.) ile önceki peygamberlerin aynı amaç için gönderilmesine dikkat çekilir. Bir örnek olarak Hz. Musa’nın, kendi kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için gönderildiği hatırlatılır.

Ayetin devamında İsrailoğullarının başına gelen olaylardan ve kavuştukları nimetlerden ibret alınması tavsiye edilir. Dünyadaki sıkıntı ve nimetlerin sabır ve şükür için bir vesile olduğu bildirilir.

6-7. ayetlerde Firavun⁶⁴ tarafından İsrailoğullarına yapılan işkenceden bahsedilir. Allah’ın onları Firavun’un elinden kurtarmasının büyük bir nimet olduğu hatırlatılır. Sonra da Rabb’imizin şu eşsiz bildirisi insanların zihnine kazınır: “**Eğer şükrederseniz size (nimetimi) daha çok vereceğim, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım pek şiddetlidir!**”

63. Komisyon, Kur’an Yolu, III, 276.

64. Eski Mısır hükümdarına verilen üvandır.

8. ayette, Allah'ın insanların ibadetine ve şükrüne muhtaç olmadığı açıkça ifade edilmiştir. Rabb'imiz her türlü övgüye layıktır. Bu nedenle de şükredilmeye ve ibadet edilmeye layık olan yalnız O'dur.

DÜŞÜNELİM

Şükür; kulun, verdiği nimetlerden dolayı kendisini Allah'a borçlu hissetmesi, bunu sözleri ve davranışlarıyla göstermesi anlamına gelir. Peygamber Efendimiz, Allah'ın verdiği nimetleri dualarında dile getirmiş, yaptığı ibadetleri de bu nimetlere karşılık bir şükür ifadesi olarak görmüştür.

O halde şükürümüzü sadece sözle değil, aynı zamanda, elimizdeki nimetlerin gerçek sahibinin Allah olduğuna gönülden inanarak ve onları Allah'ın rızasına uygun şekilde kullanarak yerine getirebiliriz.

Şükürün bu geniş anlamını ve ibadetlerimizle ilişkisini düşünürsek servetin, sağlığın ve ilmin şükürü sizce ne olabilir?

Servetin şükürü

.....

İlmin şükürü

.....

Sağlığın şükürü

.....

9-12. ayetlerde, tarihteki bazı kavimler ve onların yaşayışları hakkında Allah'tan başka hiç kimsenin yeterli bilgiye sahip olmadığına işaret edilir. Allah'ın varlığını, birliğini ispatlayacak pek çok akli delil varken insanların bu konuda şüpheyne düşmelerinin yersiz ve anlamsız olduğu vurgulanır. Ancak peygamberlerin getirdiği bütün delillere rağmen bazı insanlar yine de inanmamışlardır. İnkârcılar, Allah'ın insanla iletişim kurup ona vahiy göndereceğine inanmadıkları için peygamberlerin çağrısına kulak vermemişlerdir. Bu sebeple onlardan, insan gücünün üstünde bir delil yani mucize getirmelerini istemişlerdir. Oysa insan olmak peygamberliğe engel değildir. Zaten insanlara gönderilmiş bütün peygamberler birer insandır. Peygamberlik, Allah'ın dilediği kullarına verdiği bir bağıştır. Mucize de ancak onun izniyle gerçekleşir. Peygamberler sadece Allah'a güvenmişler, kendilerine yapılan her türlü eziyete Rabb'lerine olan iman ve güven sayesinde sabretmişlerdir.⁶⁵

65. Komisyon, Kur'an Yolu, III, 276-281.

İkinci Bölüm (13-27. ayetler)

Surenin ikinci bölümünde, inanmayanların peygamberlere karşı sürdürdükleri düşmanlığın başka bir boyutuna dikkat çekilir. Bu da peygamberlerin öz yurtlarını terk etmeye zorlanmasıdır.

Aynı ayetlerde peygamberi yurdundan sürüp çıkarmanın o kavme neye mal olacağı da bildirilir. Allah onları yok edip yerlerine tekrar müminleri yerleştirecektir. İnanmayanların iyilik adına yaptıkları işler, kabul edilmeyip kül gibi savrulacaktır.

Aynı bölümde kâfirlerin ahirette hiçbir mazeret bulamayacakları, şeytana uyup küfre sapanların şeytan tarafından bile kınanacağı belirtilir. Ardından müminler sonsuz cennetlerle müjdelendir. Allah'a inanmanın -ve bu inancın özlü bir ifadesi olan kelime-i tevhitin-, meyvesi bitip tükenmeyen bir ağaç gibi devamlı mutluluk sağlayacağı vurgulanır.

(DİA, c.21, s. 351-352.)

13-14. ayetlerde inkârcıların, peygamberlerin getirdiği mesajı reddetmekle yetinmedikleri bildirilir. Daha da ileri giderek onları, kendi dinlerine dönmek veya sürgün edilmek seçenekleri arasında tercihte bulunmaya zorlamışlardır. Allah Teâlâ da onların bu planları karşısında peygamberlerine yardım edeceğini bildirmiştir. Sonra da onların yurduna peygamberleri ve onlara iman edenleri yerleştireceğini müjdelemiştir.

Bu ayetler, Mekkeli müşriklerin Hz. Peygamber'i Mekke'den sürgün etmeye çalıştıkları bir dönemde inmiştir. Böylece Allah Teâlâ, Hz. Peygamber'i ve ona inananları teselli etmiş, müşrikleri de uyarmıştır. Aynı zamanda bu ayetler, Hz. Peygamber'in öz yurdundan hicret edeceğine fakat daha sonra tekrar yurduna kavuşacağına işaret etmektedir.

15-17. ayetlerde, diğer insanlara din ve inanç özgürlüğü tanımayanların, güç kullanarak peygamberleri kendi dinlerine döndürmeye kalkıştıklarından bahsedilir. Böyle zor bir durumla karşılaşan peygamberlerin de Allah'tan yardım ve zafer istedikleri haber verilir. Allah Teâlâ onların bu isteklerine cevap vermiş, elçilerine yardımını esirgememiştir. Zorbalık edip büyüklük taslayanların tamamını helak etmiştir. Bu, kâfirlerin dünyadaki cezalarıdır. Ahiretteki cezalarını da cehennemde çekeceklerdir.

18. ayette inkârcıların dünyada yaptıkları iyi işlerin ahiretteki durumu, bir benzetmeyle anlatılır. Onların dünyada yaptıkları ve kazandıkları -ne kadar çok ve iyi olursa olsun- fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu kül yığını gibi olacak, ahirette hiçbir değer ifade etmeyecektir. Çünkü Allah, insanları önce kendisine ve insanlara gönderdiği peygamberlere iman etmekle yükümlü tutmuştur. Aslında inanmayanların dünya hayatında ortaya koydukları güzel eserler ve

insanlar için fayda sağlayan hizmetler değerlidir. Fakat bunlar Allah'a ve ahirete inanmadan yapıldığı takdirde karşılıkları da yalnız dünyada alınacaktır. Ahirette sahiplerine bir fayda sağlamayacaktır. Zaten bunları yapanların da amacı dünya hayatıyla sınırlıdır.

19-20. ayetlerde, zorba toplumları yok edip yerlerine başkalarını yerleştirmenin zor olduğunu düşünen inkârcılara cevap verilir. Yüce Allah, başkalarının yardımına muhtaç olmaksızın gökleri, yeri ve bunların üzerinde yaşayan varlıkları yaratmıştır. Öyleyse Rabb'imiz dilediğini yapma, onları yok edip yerine başka varlıklar getirme gücüne de sahiptir.

21. ayette, dünyada Allah'ın emir ve yasaklarını dinlemeyenlerin ahiretteki durumlarından bahsedilir. Dünyada kötülöklere öncülük eden liderlerle onlara uyan güçsüz kimselerin ahirette birbirlerini suçlayacakları haber verilir.

22. ayette, şeytanın ahiretteki itirafından bahsedilir. Şeytan, insanlara yalan vaatlerde bulunup onları aldattığını itiraf edecektir. **“...Aslında benim sizi zorlayacak gücüm yoktu. Benim yaptığım size çağrıda bulunmaktan ibaretti. Siz de benim çağrıma uydunuz...”** diyerek doğru yolda gitmek isteyenleri zorla yoldan çıkaracak gücünün bulunmadığını söyleyecektir. İnsanlara sadece vesvese yoluyla telkinde bulunduğunu, onların da bunu kabullendiğini ifade edecektir. Dolayısıyla şeytanı değil, kendilerini kınamaları gerektiğini söyleyecektir.

23. ayette, iman edip iyi işler yapanların ödölünün cennet olduğu hatırlatılır. Onların cennette birbirleriyle karşılaştıklarında söyledikleri söz “selam”dır.

SIRA SENDE

Selam, “maddi manevi her türlü kötölük ve sıkıntılardan kurtulmak” anlamına gelir. Müslümanlar, hem bu dünyada hem de cennette karşılaştıklarında birbirlerine sevgi, dostluk, iyi niyet ve dileklerini ifade ederek dua ederler. Siz de sürekli ettiğiniz bir duayı buraya yazar mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

24-25. ayetlerde Allah Teâlâ'nın varlığına ve birliğine imanı yani kelimeitevhîdi ifade eden “güzel söz” bir ağaca benzetilir. Ağacın kökü yerin derinliklerine sağlam bir şekilde yerleşmiş, gövdesi ve dalları gökyüzüne doğru yükselmiş, her zaman meyve vermektedir: **“Allah’ın nasıl bir örnek getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç, Rabb’inin izniyle her zaman meyvesini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle örnekler getirmektedir.”** Ağaç nasıl meyve vermezse ve kuruyup yok olmaya mahkûmsa kötü söz de o şekilde sonuçsuz kalmaya mahkûmdur.

DÜŞÜNELİM

Bu ağaç nasıl Allah’ın izniyle her zaman meyve verip faydalı oluyorsa “kelimeitevhîd” de o şekilde faydalıdır. O da müminlerin kalplerine yerleşip kökleşince onların davranışlarını etkiler. İmanın ürünleri, meyveleri onların üzerinde güzel amel ve güzel ahlak olarak görülür. Onlar Allah’a karşı kulluk görevlerini yerine getirmeye çalıştıkları gibi, ilim, irfan ve güzel işleriyle de insanlık için daima faydalı olmaya gayret ederler. Öte yandan ağacın diri kalması için nasıl sulama ve budama gibi bakıma ihtiyacı varsa kalpteki iman da böyledir. Eğer mümin faydalı

ilim, güzel amel, zikir ve tefekkürle onu beslemezse o da zayıflayıp yok olabilir. Peki ya sen bu konuda ne düşünüyorsun?

Zikir, güzel amel, ilim ve tefekkür ile imanımızı beslersek ne olur?

Bunları yapmazsak ne olur?

27. ayette, Allah’ın “sağlam söz”e iman eden müminlere dünya ve ahiretteki yardımından bahsedilir. Buradaki sağlam söz, 24. ayette geçen “güzel söz” ile eş anlamlı olarak “tevhîd” veya “kelime-i şehadet” anlamında kullanılmıştır. Peygamber Efendimiz de bu sözü “kelime-i şehadet” olarak açıklamıştır.⁶⁶ Yüce Rabb’imiz, bu sağlam sözü iman edenlerin kalbine yerleştirir. Böylece müminler, imanın verdiği şuurla dünyada güzel davranışlarda bulunur, kendilerini kötülüklerden korurlar. Dengeli ve mutlu bir hayat yaşarlar. Ahirette de kurtuluşa ererler.⁶⁷

66. Buhârî, “Tefsîr”, 14/2.

67. Komisyon, Kur’an Yolu, III, 281-287

Üçüncü Bölüm (28-34. ayetler)

Bu bölümdeki ayetlerde, Allah'ın nimetleri ve bu nimetlere karşı nankörlük edenlerin durumlarından bahsedilir. Ardından müminlerden namaz kılmaları, gizli açık hayır yapmaları istenir. Allah'ın yaratıcı kudretiyle ortaya çıkardığı tabiat varlıklarına ve insanın yararlarını amaçlayan düzene işaret edilir.

(DİA, c.21, s.352)

28-30. ayetlerde Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük edenlerden ve onların kötü sonlarından bahsedilmektedir. Allah Teâlâ insanlara sayısız nimetler vermiştir. Doğru yolu göstermek ve insanca yaşamalarını sağlamak için peygamber ve kitap göndermiştir. Fakat bazı insanlar, bu nimetlere şükretmek yerine nankörlük ederek Allah'a ortak koşarlar. Peygamberi yalancılıkla suçlar ve Kur'an'ı kabul etmezler. Hatta başkalarının iman etmesini de engellemeye çalışırlar. İşte böyle kimselerin yeri cehennem ateşidir.

31. ayette inanan kullardan, hesap günü gelmeden önce namaz kılmaları ve gizli açık hayır yapmaları istenir: **“İman eden kullarıma söyle: Namazlarını dosdoğru kılsınlar, alım satımın bulunmadığı, dostluğun fayda vermediği bir gün gelmeden önce, onlara verdiğimiz rızıklardan Allah rızası için gizli ve açık harcasınlar.”**

32-34. ayetlerde Allah'ın varlığı ve birliğini ispat eden apaçık delillerden bahsedilir. Gökle rin ve yerin yaratılması, bulutlardan yağmurun indirilmesi, yağmur sayesinde ölü yeryüzüne yeni den hayat verilmesi ve burada canlılar için rızık olarak türlü türlü bitkilerin bitirilmesi, bu delillerden birkaçıdır. Denizde yüzen gemilerin, vadilerden akan ırmakların, düzenli olarak yörüngelerinde hareket eden ay ve güneşin, birbirini izleyen gece ve gündüzün insanın hizmetine sunulması da Allah'ın nimetlerindendir. **“O size istediğiniz her şeyden verdi. Allah'ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız. Doğrusu insan çok zalim, çok nankördür!”** O hâlde insanın yapması gereken, nimetlerden faydalanmak ve bu imkânı sağlayan yüce Allah'a şükretmektir.⁶⁸

Allah Teâlâ önceki ayetlerde (28-34) genel olarak insanlığa verdiği nimetleri hatırlatmıştı. Burada da Hz. İbrâhîm'in duasını kabul etmek suretiyle özel olarak Mekkelilere vermiş olduğu nimetleri hatırlatmaktadır. Ayrıca Allah'ın verdiği sayısız ve sınırsız nimetlerin şükürünü yerine getiren Hz. İbrâhîm'in Allah'a karşı takındığı kulluk tavrı örnek gösterilmektedir. Onun bir kul olarak Allah'a nasıl yalvarıp yakardığı ve ondan istedikleri dile getirilmektedir. Kurtuluşun, Allah'ın birliği ilkesine dayanan Hz. İbrâhîm çizgisinde olduğuna işaret edilmektedir.

68. Komisyon, Kur'an Yolu, III, 287-289.

Dördüncü Bölüm (35-41. ayetler)

Bu bölüm, insanlığın büyük rehberlerinden olan Hz. İbrâhîm'in yüksek dinî kişiliğini yansıtan ayetlerden oluşur. Burada Hz. İbrâhîm'in, Mekke'nin hem bir güvenlik merkezi hem de tevhit merkezi olması dileğini de içeren son derece özlü örnek dua cümleleri yer alır.

(DİA, c.21, s.352)

İbrâhîm suresi, 35-41. ayetlerin meali:

35. Hani İbrâhîm demişti ki: “Rabb'im! Bu şehri güvenli kıl. Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.”
36. “Rabb'im! Çünkü o putlar insanlardan birçoğunu saptırdı. Artık kim bana uyarsa o, bendendir. Kim de bana karşı gelirse şüphesiz sen çok bağışlayan, çok merhamet edersin.”
37. “Rabb'imiz! Ben çocuklarımdan bazısını, Senin kutsal evinin (Kâbe'nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabb'imiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir. Onları ürünlerinden rızıklandır. Umulur ki şükrederler.”
38. “Rabb'imiz! Şüphesiz sen, gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.”
39. “Hamd, iyice yaşlanmış iken bana İsmail'i ve İshak'ı veren Allah'a mahsustur. Şüphesiz Rabb'im duayı işitendir.”
40. “Rabb'im! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabb'imiz! Duamı kabul eyle.”
41. “Rabb'imiz! Hesap görülecek günde beni, ana babamı ve inananları bağışla.”

DUA EDİYORUM

İbrâhîm suresi 35-41. ayetlerin mealini okuduktan sonra, Hz. İbrâhîm'in yaptığı dualara örnekler verin.

35. ayette Hz. İbrâhîm'in duası hatırlatılır. Burada geçen "putlar" kelimesi, Allah'tan başka kendisine ilahi güç veya nitelikler yakıştırılarak tapınma duygusu içerisinde değer verilen her şeyi ifade eder.

Can ve mal güvenliğinin bulunmadığı bir yerde dinî ve dünyevi görevler yerine getirilemeyeceği için Hz. İbrâhîm, öncelikle beldenin güvenli kılınmasını istemiştir. Sonra da insanlığı manevi felaketlere sürükleyen putperestlikten hem kendisini hem de soyundan gelenleri korumasını, yüce Allah'tan niyaz etmiştir.

36. ayette, İbrâhîm Aleyhisselâm'ın şirkten korunan müminleri kendi dininin mensuplarından ve kurtuluşa erenlerden saydığı bildirilir. O, kendisine karşı gelip isyan edenler hakkında ise "Sen çok bağışlayan, pek esirgeyensin." diyerek onları Allah'ın af ve bağışına havale etmiştir. Bu durum Hz. İbrâhîm'in şefkat ve merhametinin enginliğini göstermektedir.

37-40. ayetlerde yine Hz. İbrâhîm'in dualarına yer verilir. Hz. İbrâhîm, Allah'tan aldığı bir işaretle hanımı Hacer ve oğlu İsmail'i Mekke'ye götürüp Kâbe yakınlarında tarıma elverişli olmayan, çorak bir vadiye yerleştirdi. Bu esnada Hz. İbrâhîm bu vadinin yerleşim merkezi ve güvenli bir belde hâline gelmesi için Allah'a dua etti. Allah, Hz. İbrâhîm'in duasını kabul ederek Mekke'yi güvenli bir şehir hâline getirmiştir. Dünyanın çeşitli yerlerinde yetiştirilen ürünlerin gerek hac ve umre gibi ibadetler gerekse panayır vb. ticari vesilelerle buraya getirilmesini sağlamıştır.

BİL BAKALIM?

Hız. İbrâhîm, Allah'tan aldığı bir işaretle hanımı Hacer ve oğlu İsmail'i nereye götürüp yerleştirmiştir?

Rivayete göre Hz. İbrâhîm, oğlu İsmail doğduğu zaman 99 yaşındaydı. İshak doğduğunda ise 112 yaşında bulunuyordu. Hz. İbrâhîm, daha önce yaptığı duanın kabul edilip yaşlılığına rağmen kendisine bu iki çocuğu (Hz. İsmail ve Hz. İshak) lütfeden Allah'a nankörlük etmemiş, bu nimetleri hamd ve şükürle karşılamıştır. Bu şükürün bir göstergesi olarak, **“Rabb'im! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabb'imiz! Duamı kabul eyle.”**⁶⁹ diye Rabb'ine yalvarmıştır. 41. ayette ise onun şu güzel duası bize öğretilmiştir: **“Rabb'imiz! Hesap kurulacağı gün beni, ana babamı ve inananları bağışla!”**⁷⁰

69 İbrâhîm suresi, 40. ayet.

70. Komisyon, Kur'an Yolu, III, 289-291.

Beşinci Bölüm (42-52. ayetler)

Surenin son bölümünde, yukarıdaki konuların genel bir değerlendirmesi yapılır. Allah'ın bildirdiği hak ve adalet yoluna karşı savaş açanların kaçınılmaz sonlarıyla karşılaştıklarında, hissedecekleri derin pişmanlık duyguları, faydasız dilekleri ve nihayet çarptırılacakları ağır cezalar kısaca anlatılır.

(DİA, c.21, s.352)

42-43. ayetlerde, Allah'ın zalimlerin yaptıklarından habersiz olmadığı bildirilir. Allah Teâlâ'nın, zalimleri, yaptıklarından dolayı hemen cezalandırmamasının sebebi, onlara zaman vererek tövbe etmelerine imkân sağlamaktır. Tövbe etmedikleri takdirde ahirette gereken cezayı vermektir.

44-45. ayetlerde, ahirette zalimlerin iman edip güzel işler yapmak, böylece ahiret azabından kurtulmak için dünyaya geri gönderilmek isteyecekleri haber verilir. Oysa onlar, kendilerinden önceki kavimlerin başlarına gelenlerden haberdardı. Fakat zalimler, öncekilerin başına gelenleri duymazlıktan geldiler; ondan ibret almadılar. Öldükten sonra diriltileceklerini inkâr ettiler. Böylece dünyada iman edip güzel işler yapma fırsatını kaçırmış oldular.

46-47. ayetlerde, inkârcıların, kurmuş oldukları tuzaklarla Allah'ın dinini yıkamayacakları ifade edilir. Çünkü Allah Teâlâ gönderdiği kitabı koruyacağını ve peygamberlerine yardım edip onları zafere kavuşturacağını vadetmiştir. Allah, verdiği sözden dönmez.

48-51. ayetlerde, kıyâmet gününde kâinatta meydana gelecek köklü değişime işaret edilir. O gün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını vermek üzere kabirlerinden kalkıp Allah'ın huzurunda toplanacakları haber verilir. Suçluların içine düştükleri kötü durum anlatılır.

Sure, bütün insanlara bir mesaj niteliği taşıyan 52. ayetle son bulur: **“İşte bu Kur'an, insanlara bir bildiridir; onunla uyarılmaları, ibadete layık olanın yalnızca Allah olduğunu bilmeleri ve akli başında kişilerin iyice düşünüp anlamaları için gönderilmiştir.”**⁷¹

71. Komisyon, Kur'an Yolu, III, 291-295.

İbrâhîm suresinden çıkarılabilecek sonuçlardan bazıları şunlardır:

- ❖ Kur'an-ı Kerim, Yüce Allah tarafından insanların yolunu aydınlatmak üzere gönderilmiştir.
- ❖ Rabb'imiz, her peygamberi kendi toplumunun diliyle göndermiştir.
- ❖ Bütün peygamberler, toplumlarını tek Allah inancına çağırmışlardır.
- ❖ Biz de peygamberler gibi yalnız Rabb'imize güvenmeliyiz.
- ❖ Nimetlere şükredersek Allah bize daha fazlasını verir.
- ❖ Yüce Allah'ın bizim şükrumüze ihtiyacı yoktur.
- ❖ İman etmeden yapılan iyi işlerin Allah katında değeri yoktur.
- ❖ İnanıp iyi işler yaparsak Allah bizi cennetle ödüllendirir.
- ❖ Namazımızı kılmalı, Allah yolunda harcamada bulunmalıyız.
- ❖ İhtiyaç ve isteklerimiz için Hz. İbrâhîm gibi Rabb'imize dua etmeli, ona gönülden yalvarmalıyız.
- ❖ Allah'tan, günahlarımızı bağışlamasını istemeli, ana babamız ve bütün müminler için de dua etmeliyiz.
- ❖ Şeytanın hilelerine karşı dikkatli olmalıyız.

Siz buna başka neler ekleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Kur'an'dan Dualar Öğreniyorum (İsra 24)

Yüce Rabb'imiz, daha biz doğmadan bizim için dünyanın en değerli iki varlığı olan anne ve babamızı yarattı. Onları bizim dünyaya gelmemize aracı yaptı.

Sevgi deryası annemiz, bizi binbir güçlük ve büyük bir heyecanla dokuz ay karnında taşıdı. Sonra küçücük, çaresiz bir bebek olarak dünyaya geldik. Hiçbir şey bilmiyorduk. Ne yürümeyi, ne konuşmayı, ne de derdimizi anlatmayı.

Anne ve babamız, yüreklerindeki büyük sevgiyle bize kol kanat gerdiler. Sevgi ve ilgiye muhtaç olduğumuz bu dönemde hep yanımızda oldular. Bizim için nice zahmetlere katlandılar. Bize en ufak bir zararın gelmesine engel olmaya çalıştılar. Bizim elimiz, ayağımız, derdimizi anlatan dilimiz oldular. Açlığımızı, hastalığımızı, ağlamamızı, gülmemizi bizimle birlikte yaşadılar. Yavrularını soğuktan, sıcaktan, düşmandan korumak için kanatlarının altına alan bir kuş gibi, bizi şefkat ve merhamet kanatlarının altına aldılar. Şimdi biz büyüdük, anne babamızın yaşı ilerlemeye başladı. Biz güçlenirken, onlar güçlerini kaybediyor. O hâlde, iyilik ve şefkat örneği bu iki değerli varlığa karşı nasıl davranmalıyız?

Güçsüz dönemlerimizde anne babamızı bizim hizmetimize sunan yüce Allah, bize bu konuda şöyle yol gösteriyor:

“Rabb’in, kendisinden başkasına kulluk etmemenizi ve anne babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara ‘öf!’ bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle.”⁷² Bir sonraki ayet-i kerimede ise **“Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanadını ger.”**⁷³ buyurarak anne babamıza karşı alçak gönüllü davranmamızı istiyor. Sonra da onlar hayattayken veya öldükten sonra, dilimizden düşürmememiz gereken şu güzel duayı öğretiyor:

“Rabb'im! Tıpkı onların beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et.”⁷⁴

Düşünelim

Allah Teâlâ, yeri ve gökleri yarattığı gün, yüz rahmet yarattı. Her bir rahmet yerle gök arasını dolduracak kadardır. Bu yüz rahmetten yeryüzüne bir tek rahmet indirdi ki bu sayede anne yavrusuna, yabani hayvanlar ve kuşlar da birbirlerine merhamet ederler. Kıyamette ise o, bu rahmetin tamamı ile kullarına merhamet eder.

(Müslim, Tevbe 21.)

72. İsrâ suresi, 23. ayet.

73. İsrâ suresi, 24. ayet.

74. İsrâ suresi, 24. ayet.

Hiz. Ömer Anlatıyor:

“Bir savaş sonrasında Rasûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna bir grup esir getirilmişti. Bunların içinde emzikli çocuğunu kaybetmiş bir kadın vardı. Heyecan ve telaşla çocuğunu arıyordu. Nihayet esirler arasında yavrusunu buldu, hemen onu bağrına bastı ve emzirmeye başladı. Bu şefkat tablosunu gören Hz. Peygamber bize sordu:

‘şu kadının kendi çocuğunu ateşe atabileceğini düşünür müsünüz?’ Biz de:

‘Hayır, bunu asla yapmaz.’ dedik. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

‘Bilin ki Allah, kullarına bu kadının çocuğuna olan şefkatinden daha merhametlidir.’”

(Ebû Dâvûd, Cenâiz 1; İbn Mâce, Zühd 35.)

4. Kur'an Kavramlarını Öğreniyorum: Din, İman, Tevhit, İtaat

Din

Öğrenelim

Kur'an-ı Kerim'de din kelimesi “âdet, yol, gidişat; hesap, ceza, mükâfat, ceza ve mükâfatın verildiği gün; boyun eğme, kulluk, itaat” gibi pek çok anlama gelmektedir. Söz gelimi Mâûn suresinin başındaki “Dini yalanlayanı gördün mü? İşte o, öksüzü iter kakar, yoksulu doyurmaya ön ayak olmaz...” ayetlerinde geçen “din” kelimesi, ceza ve mükâfatın verildiği hesap günü anlamında kullanılmıştır.

(Komisyon, Temel Dini Terimler, s. 59-60.)

Allah Teâlâ, sayısız nimetlerle donat-tığı insanı, seçme özgürlüğü konusunda da yalnız bırakmamıştır. Doğru seçim yapabilmesi için ona akıl vermiş, ayrıca rehber olarak peygamberler görevlendir-miştir. İnsanları iyiliğe yöneltip kötülükten alıkoyacak, onların mutlu olmalarını sağ-layacak kural ve tavsiyeler bildirmiştir. İşte yüce Rabb'imizin dünya ve ahirette mutlu olmalarını sağlamak için insanlara gönderdiği bu kural ve tavsiyelere din de-nir.⁷⁵

75. Komisyon, Benim Güzel Dinim, III, 16.

Bilgi Kutusu

Mekke döneminin ilk zamanlarında inen ayetlerde “din” kelimesi, “yevm” kelimesiyle birlikte “yevmü’d-dîn (din günü, hesap, ceza ve ödül günü)” şeklinde de geçmektedir. Bu, insanın iman ve ameline göre hesaba çekileceği ahiret gününü ifade eder. Fâtiha suresinin 4. ayetinde geçen “din günü” ifadesi, bu anlamda kullanılmıştır.

(DİA, IX, 312.)

İslam’a göre ilk insan aynı zamanda ilk peygamberdir. Hz. Âdem’den Hz. Muhammed’e (s.a.v.) kadar bütün peygamberler kendi ümmetlerine Allah’ın bir olduğunu, ondan başkasına kuluk edilmemesi gerektiğini anlatarak İslam’ı onlara öğretmişlerdir. Dolayısıyla Allah’ın vahiy yoluyla insanlara gönderdiği ilahi dinin ortak adı “İslam”dır. **“Allah katında yegâne din İslam’dır...”**⁷⁶ ayeti bunu ifade etmektedir. Bakara suresinin 132. ayetinde de bu durum **“İbrâhîm bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: ‘Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslâm’ı) seçti. Siz de ancak Müslümanlar olarak ölün’ dedi.”** şeklinde yer almaktadır.

İnsanı yoktan var eden Yüce Rabb’imiz, bizi en iyi tanıyandır. Bedenimizin ve ruhumuzun ihtiyaçlarını en iyi bilen de odur. Öyleyse bizi hem dünyada hem ahirette mutlu edecek doğru kuralları, yani dini ancak Allah Teâlâ koyabilir. Ondan başkasının din koyma, dinin temel kurallarını değiştirme ve kaldırma yetkisi yoktur.⁷⁷ Allah’ın koyduğu tek din İslam olduğuna göre, onun dışındaki hiçbir din Allah katında kabul edilmeyecektir: **“Kim İslam’dan başka bir din ararsa bilsin ki kendisinden böyle bir din asla kabul edilmeyecektir. O, ahirette zarar edenlerden olacaktır.”**⁷⁸

Her işi hikmetli olan Rabb’imiz hiçbir şeyi boş yere yaratmadığı gibi, biz insanları da başıboş bırakmamıştır. **“İnsan, kendisinin ‘başıboş’ bırakılacağını mı sanıyor?”**⁷⁹ buyurarak bu gerçeği bize hatırlatmıştır. Din vasıtasıyla, yaratılış gayemizi ve dünyada nasıl davranacağımızı bize öğretmiştir.

Bilgi Kutusu

DİN:

Allah tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen, aslını koruyan ve insan eliyle herhangi bir değişikliğe uğramayan din, gerçek din, İslam dini. Hz. Âdem’den (a.s.) Hz. Muhammed’e (s.a.v.) kadar gönderilen bütün ilahî dinlerin ortak adı İslam’dır.

(Komisyon, Dini Terimler Sözlüğü, 75.)

76. Âl-i İmrân suresi, 19. ayet.

77. Komisyon, Benim Güzel Dinim, III, 22.

78. Âl-i İmrân suresi, 85. ayet.

79. Kiyâmet suresi, 36. ayet.

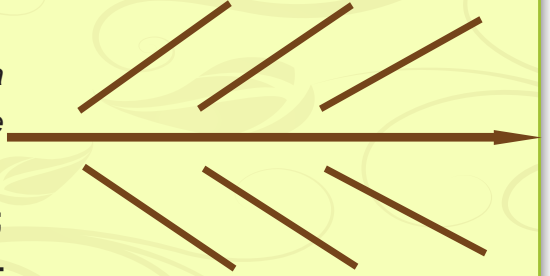
İnsan sürekli mutluluk arayışı içindedir. Din de insanın bu arayışına en güzel cevabı veren, ona gerçek mutluluğun yolunu gösteren en mükemmel araçtır. Çünkü o, insanla Allah arasındaki bağı kurar. Ölümün son olmayıp yeni bir hayatın başlangıcı olduğunu hatırlatır. Gönümüzü Allah sevgisini yerleştirir. Bize hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmanın yolunu gösterir. Rabb'imize en güzel ve en doğru şekilde nasıl şükredeceğimizi, ona nasıl kulluk edeceğimizi bize ancak din öğretir. **“Onlara, Allah’ın birliğine inanıp yalnız O’na kulluk etmeleri, namazı kılmaları, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte sağlam, dosdoğru din budur.”**⁸⁰ ayeti gerçek dinin Allah tarafından gösterilen yol olduğunu ifade eder.

Sevgili Peygamberimiz bir defasında, arkadaşlarıyla otururken eline bir ağaç dalı aldı. Yere düz bir çizgi çizdi ve “Bu Allah Teâlâ’nın dosdoğru yoludur.” buyurdu. Sonra söz konusu çizginin sağına ve soluna çizgiler çizdi ve:

“Bunlar da şeytanın yollarıdır.” buyurdu. Daha sonra da mübarek ellerini ortadaki çizginin üzerine koydu ve En’am sûresi 153. ayeti okudu:

“Şüphesiz bu, Ben’im dosdoğru yolumdur; öyle ise ona tabi olun. Sizi Allah’ın yolundan ayıracak başka yollara uymayın. Takvaya erişesiniz diye Allah bunları size emretti.”

(İbn-i Hanbel, III, 397)

Din bize, her yerde ve her zaman Yüce Yaratıcı’nın kontrol ve gözetimi altında olduğumuzu öğretir. Hiç kimse görmese dahi Allah tarafından görüldüğümüz ve öldükten sonra hesaba çekileceğimiz inancını içimize yerleştirir. **“Lokmân, oğluna şöyle öğüt verdi: Yavrucuğum! Yaptığın iyilik veya kötülük bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde gizlense yine de Allah onu ortaya çıkarır. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.”**⁸¹ ayeti bunu açıkça ifade etmektedir. Bu manevi kontrol, iç dünyamızı kuşatır. Bizim kötü davranışlardan uzak durmamızı ve güzel ahlaklı olmamızı sağlar. ⁸²

80. Beyyine suresi, 5. ayet.

81. Lokmân suresi, 16. ayet.

82. Komisyon, Benim Güzel Dinim, III, 16-19.

Öğrenelim

İman sözlükte, "bir kişinin söylediği sözü tasdik etmek, doğrulamak, kabullenmek, gönül huzuru ile benimsemek, şüpheye yer vermeyecek şekilde kesin olarak yürekten inanmak ve güven vermek" anlamlarına gelir. (Ahmet Saim Kılavuz, "İman", İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, II, 392.)

İman

İman; Allah'ın varlığını, birliğini ve Hz. Peygamber'in Allah Teâlâ'dan getirdiği kesin hüküm ve bilgileri kalp ile tasdik etmek, tereddütsüz kabullenip teslim olmaktır. Böyle bir imana sahip kimseye "mümin" denir: **"Müminler ancak o kimselerdir ki Allah'a ve peygamberlerine inanırlar, sonra da şüpheye düşmezler. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat ederler. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir."**⁸³

İmanın en kısa ifadesi, tevhit ve şehadet kelimelerinde özetlenmiştir. Allah'ı tek ilah tanıyan, Hz. Peygamber'i onun peygamberi olarak kabullenen kişi, diğer

iman esaslarını ve onun getirdiği bütün hükümleri de toptan kabullenmiş demektir. Çünkü diğer iman esasları bize Hz. Peygamber aracılığıyla bildirilmiştir.⁸⁴

Kur'an'da sabit olan ve sahih hadislerle de açıklanan iman esasları sadece altı maddeden ibaret değildir. Dinden olduğu kesin olarak kanıtlanmış inanç, ibadet ve ahlakla ilgili bütün hükümlere inanmak, bunların farz, helal veya haram olduğunu kabul etmek de mümin olmanın şartıdır.⁸⁵

Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahiret gününe, kaza ve kadere iman dinimizin temel inanç esaslarıdır. Farzlar ve haramlar da dinimizin temel hükümleridir. Allah Teâlâ namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadetleri emretmiştir. Hırsızlık, adam öldürme, içki, kumar, faiz, zina, iftira gibi kötülükleri yasaklamıştır. İslam dininin emrettiği veya yasakladığı bu inanç esasları ve temel hükümlerinin hepsinin Allah tarafından kesin olarak emredildiğine veya yasaklandığına gönülden inanmamız gerekir.

İman kalple ilgili bir eylem⁸⁶ olmakla birlikte Kur'an'da, imanla ilahi emirlere uymak arasında sıkı bir ilişki kurulur. Cennet ehlinin iman edip güzel ve faydalı işler yapanlardan oluşacağı belirtilir: **"İman edip salih amel işleyenlere, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük başarı budur."**⁸⁷

83. Hucurât suresi, 15. ayet.

84. Ahmet Saim Kılavuz, "İman", İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, II, 392-394.

85. Mustafa Sinanoğlu, "İman", DİA, XXII, 214.

86. Hucurât suresi, 14. ayet.

87. Burûc suresi, 11. ayet.

Müminlerin Allah'tan başka bir ilaha tapmamak, onun haram kıldığı cana kıymamak ve zina etmemek gibi yasaklara uydukları bildirilir: **“Onlar, Allah'ın yanı sıra başka bir ilaha kul-luk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimseler-dir...”**⁸⁸

Müminlerin, oruç tutmak, namaz kılmak, iyiliği emretmek ve kötülüğü engellemek gibi buy-rukları yerine getirdikleri belirtilir: **“Bunlar, tövbe edenler, ibadet edenler, hamt edenler, oruç tutanlar, rüku ve secde edenler, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Müminleri müjdele.”**⁸⁹

Müminler Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, ayetleri okunduğunda imanları artan ve yalnız Rabb'lerine güvenen, namazlarını kılan ve servetlerinden Allah yolunda harcayan kimse-ler olarak nitelendirilir: **“Müminler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri ürpe-rir. Onun ayetleri kendilerine okunduğu zaman bu, onların imanlarını artırır. Onlar sadece Rabb'lerine tevekkül ederler. Onlar namazı dosdoğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiği-miz şeylerden, Allah yolunda harcayan kimselerdir. İşte onlar gerçekten müminlerdir. On-lara, Rabb'leri katında yüksek mertebeler, bağışlanma ve cömertçe verilmiş rızık vardır.”**⁹⁰

Mümin kimsenin özelliklerini yazalım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

88. Furkân suresi, 68. ayet.

89. Tevbe suresi, 112. ayet.

90. Enfâl suresi, 2-4. ayetler. Ayrıca bk. Bakara suresi, 1-5, Müminûn suresi, 1-11, Furkân suresi, 63-77, Hucurât suresi, 10-14. ayetler.

Böylece imanın, Allah'ın rızasına uygun amellerle tamamlanması gerektiğine işaret edilir.⁹¹ Çünkü iman, bütün ibadetlerin temelidir. İbadetler, ancak iman ile değer kazanır. İbadetlerimizi severek yapmak, güzel ahlaklı olmak, yaptığımız her işte Allah'ın hoşnutluğunu gözetmek gibi davranışlar, imanımızın en güzel meyveleridir. Aynı zamanda bu davranışlar, imanımızın kuvvetlenmesini de sağlayacaktır.⁹²

Bir kimse Allah'ın varlığını, birliğini ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğini inkâr ederse "kâfir" olur. İmanın aslı kalbin kabul etmesi, Hz. Peygamber'in getirdiklerinin özgür irade ile gönülden benimsenmesidir. Bu sebeple, bir kimse, diliyle inandığını söylediği hâlde kalbi ile kabul edip benimsemez ise mümin değil, ikiyüzlü davranan bir "münafık" olur: **"İnsanlardan, inanmadıkları hâlde, Allah'a ve ahiret gününe inandık diyenler de vardır. Bunlar Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değildir. Onların kalplerinde (münafıklıktan kaynaklanan) bir hastalık vardır..."**⁹³

Nasıl ki imanın aslı, kalbin kabul etmesi ise inkârın da aslı kalbin inkârıdır. Sahâbilerden Ammâr b. Yâsir, Kureyş müşriklerinin ağır baskılarına ve ölüm tehditlerine dayanamayarak, kalben inanmakla beraber diliyle Müslüman olmadığını söylemek zorunda kalmıştır. Daha sonra Ammâr'ın çok üzgün ve perişan hâlde Sevgili Peygamberimize gelip olayı anlatması üzerine, Rasûlullah Efendimiz, ona aynı durum tekrar başına gelirse aynı şeyi yapabileceğini belirtmiştir. Bu olay üzerine de Nahl suresinin 106. ayeti inmiştir: *"Kalbi imanla dolu iken, küfre zorlanan müstesna olmak üzere kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr eder ve küfre kalbini açarsa, Allah'ın gazabı onların başıнадır."*⁹⁴

Bilgi Kutusu

İmanın makbul olması için gerekli şartlardan bir kısmı şunlardır:

1. İmanın hür iradeye dayalı bir tercih olması, baskı, tehdit veya dünya hayatından ümit kesme (ye's) durumunda gerçekleşmemiş bulunması gerekir.
2. Mümin, iman esaslarından birini inkâr anlamına gelen tutum ve davranışlardan kaçınmalıdır. Örneğin Allah'a iman eden ve onun gönderdiği bütün peygamberleri tasdik edip de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğine inanmayan bir kimseye mümin denilemez.
3. Mümin Allah'ın rahmetinden ne ümitsiz ne de emin olmalıdır. Korku ile ümit arasında bulunmalıdır.

(Diyanet İşleri Başkanlığı, *İlmihal: İman ve İbadetler*, C I, s. 74.)

91. Mustafa Sinanoğlu, "İman", DİA, XXII, 212-213.

92. Komisyon, Benim Güzel Dinim, III, 50.

93. Bakara suresi, 8-10. ayetler.

94. İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Ğabe, IV, 130, Kahire, 1970.

OKUYALIM-DÜŞÜNELİM

Hz. Ömer (r.a.) anlatıyor:

Bir gün, Rasûlullah'ın (s.a.v) huzurunda bulunduğumuz sırada, elbisesi beyaz mı beyaz, saçları siyah mı siyah, yoldan gelmiş bir hâli olmayan ve içimizden kimsenin tanımadığı bir adam çıkageldi. Peygamber'in yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini Peygamber'in dizlerine dayadı, ellerini (kendisi) dizlerinin üstüne koydu ve: "Ey Muhammed, bana İslam'ı anlat!" dedi. Rasûlullah (s.a.v): "İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın rasûlü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı (tastamam) vermen, ramazan orucunu (eksiksiz) tutman, yoluna güç yetirebilirsen Kâbe'yi ziyaret (hac) etmendir." buyurdu. Adam: "Doğru söyledin." dedi. Onun hem sorup hem de tasdik etmesi tuhafımıza gitti. Adam: "Şimdi de imanı anlat bana." dedi. Rasûlullah (s.a.v) : "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir." buyurdu. Adam tekrar: "Doğru söyledin." diye tasdik etti ve: "Peki ihsan nedir, onu da anlat." dedi. Rasûlullah (s.a.v): "İhsan, Allah'a onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da o seni mutlaka görüyor." buyurdu. Adam yine: "Doğru söyledin." dedi, sonra da: "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Peygamber (s.a.v): "Kendisine soru yöneltilen, bu konuda sorandan daha bilgili değildir." cevabını verdi. Adam: "O hâlde alametlerini söyle." dedi. Rasûlullah (s.a.v): "Annelerin, kendilerine cariye muamelesi yapacak çocuklar doğurması, yalın ayak, başı kabak, çıplak koyun çobanlarının, yüksek ve mükemmel binalarda birbirleriyle yarışmalarıdır." buyurdu. Adam (sessizce), çekip gitti. Ben bir süre öylece kalakaldım. Daha sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Ömer, soru soran kişi kimdi, biliyor musun?" buyurdu. Ben: "Allah ve Resûlü bilir." dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "O Cebrail'di. Size dininizi öğretmeye geldi." buyurdu.

(Buhârî, İman 1; Müslim, İman 1)

- Metinde geçen iman esasları nelerdir?
- İhsan nedir?
- İhsan ile iman arasındaki ilişki nedir?

Tevhit

Öğrenelim

Tevhit sözlükte, “birleme, bir olduğuna karar verme, tek kılma” anlamına gelir.

(Komisyon, Dinî Terimler Sözlüğü, s. 365.)

Tevhit; yüce Allah’ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek kabul etmek, eşi ve benzerinin bulunmadığına inanmak, hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadeti yalnız Allah içinyapmaktır.⁹⁵

Tevhit inancının özü, Allah Teâlâ’yı tek ilah, tek yaratıcı ve kulluk edilmeye layık tek varlık kabul etmektir. Tevhit ehli, yani Müslüman olabilmek için Allah’ın varlığına inanmamız yeterli değildir. Allah’tan başka ilah ol-

madığına, onun tek yaratıcı, tek rızık verici, tek hüküm koyucu olduğuna, kulluk edilmeye layık tek ilahın olduğuna da inanmamız gerekir:

“De ki: Şüphesiz benim namazım da diğer ibadetlerim de yaşamam da ölümüm de âlemlerin Rabb’i Allah içindir. Onun hiçbir ortağı yoktur. İşte ben bununla emrolundum. Ben Müslümanların ilkiyim...” ⁹⁶

“...De ki: Her şeyin Rabb’i o iken ben başka bir Rabb mı arayayım?...”⁹⁷

“...Size gökten ve yerden rızık verecek Allah’tan başka yaratıcı mı var?...”⁹⁸

“...Hüküm, ancak Allah’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte doğru din budur...” ⁹⁹

Bu inancımızı ortaya koyan en güzel ve özlü ifade, “Allah’tan başka ilah yoktur” anlamına gelen “Lâ ilahe illallah” cümlesidir. Bundan dolayı, bu cümleye tevhit kelimesi (Kelime-i tevhîd) denir.

Peygamber Efendimiz bize, kelime-i tevhîdi çok tekrarlamayı ve bu şekilde imanımızı diri tutmayı tavsiye etmiştir: “Lâ ilahe illallah’ı çok söyleyerek imanınızı tazeleyiniz.”

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 359)

95. Ahmet Saim Kılavuz, “İman”, İslam’da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, III, 359.

96. En’âm suresi, 162-163. ayetler.

97. En’âm suresi, 164. ayet.

98. Fâtır suresi, 3. ayet.

99. Yûsuf suresi, 40. ayet.

Kur'an-ı Kerim'in üzerinde en fazla durduğu konu tevhittir. Allah Teâlâ Kur'an'da "Vâhid (Bir)", "Ehad (Tek)" gibi sıfatlarla nitelenir. Birçok ayette de Allah'tan başka ilah olmadığı vurgulanır:

"Allah, kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır..."¹⁰⁰

"İşte sizin Rabb'iniz Allah. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin. O her şeye vekil (her şeyi yöneten, görüp gözeten)dir."¹⁰¹

"Sizin ilahınız bir tek ilahdır. Ondan başka ilah yoktur. O Rahman'dır, Rahîm'dir."¹⁰²

Kur'an'da, kâinattaki eşsiz düzenin ancak tek ilah tarafından kurulabileceği bildirilir. Yüce Allah'tan başka ilah veya ilahlar kabul etmenin mantıklı olmadığı vurgulanır:

"Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir."¹⁰³

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın..."¹⁰⁴

Tevhit, İslam dininin en önemli özelliğidir. İslam'a göre ilk peygamber Hz. Âdem'den (a.s.) son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar bütün peygamberler bu inancı, insanların gönüllerine yerleştirmeye çalışmışlardır: **"Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, 'Şüphesiz, benden başka hiçbir ilah yoktur. Öyleyse bana ibadet edin.' diye vahyetmişizdir."¹⁰⁵**

Tevhidin zıddı "şirk"tir. Yalnız Allah'a özgü konularda bir başka varlığı O'na eş veya denk kabul etmek tevhit inancıyla bağdaşmaz. **"Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları, dilediği kimseler için bağışlar. Allah'a ortak koşan, kuşkusuz, derin bir sapıklığa düşmüştür."¹⁰⁶**

buyrularak şirkin bağışlanmayacak büyük bir günah olduğu bildirilmiştir. Mekke müşrikleri, Allah'ın varlığını kabul ettikleri hâlde, başka varlıkları O'na ortak koştukları için şirke düşmüşler, bu sebeple Kur'an'da "müşrik" olarak nitelenmişlerdir.

Bilgi Notu

Kur'an-ı Kerim'de tevhidi en özlü biçimde ifade eden sure, İhlâs suresidir. Bu sebeple ona "tevhit suresi" de denilmiştir:

"(Ey Muhammed) de ki: O, Allah'tır, bir tektir. Allah Samed'dir (Her şey ona muhtaçtır. O, hiçbir şeye muhtaç değildir). O, doğurmamış ve doğmamıştır. Hiçbir şey ona denk ve benzer değildir."

100. Bakara suresi, 255. ayet.

101. En'âm suresi, 102. ayet.

102. Bakara suresi, 163. ayet.

103. Enbiyâ suresi, 22. ayet.

104. Nisâ suresi, 36. ayet.

105. Enbiyâ suresi, 25. ayet.

106. Nisâ suresi, 116. ayet.

Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde Allah'ın bir ve tek olduğu, hiçbir eşi ve benzerinin bulunmadığı ortaya konmuştur. Tevhite zıt olan şirke karşı peygamberlerin vermiş oldukları tevhit mücadelesinden örnekler gösterilmiştir. ¹⁰⁷

Düşünelim

Tevhit inancına sahip bir mümin aşağıdakilerden başka ne söylemiş olabilir?
- Ben bir tek ilah ve bir tek yaratıcı tanıyorum; o da Allah'tır.

Etkinlik

- ≈ Hiçbir varlığı aracı kılmadan sadece ona ibadet ve kulluk ediyorum.
- ≈ Sadece ondan yardım istiyor, yalnız ona sığınıyorum.
- ≈ Onun bütün emrettiklerini seviyor, yasakladıklarını sevmiyorum.
- ≈
- ≈
- ≈

İtaat

Öğrenelim

İtaat sözlükte, "boyun eğme, uyma, söz dinleme, emre uygun hareket etme, emre saygı gösterme" anlamına gelir.

İtaat; Allah'a, Peygamber'e ve büyüklere saygılı olmak ve onların buyruklarına uymaktır. ¹⁰⁸ Kur'an'da itaat kavramının temelini Allah'a itaat oluşturur. Allah'a itaat emrinin hemen ardından Peygamber'e itaat gelir. Allah'a ve Resulü'ne itaati emreden bazı ayetler, itaatin imanın bir sonucu ve mümin olmanın temel özelliği olduğunu belirtir:

107. Ahmet Saim Kılavuz, "İman", İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, III, 359-360.

108. Mustafa Çağrırcı, "İtaat", İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, II, 480.

“... (Ey müminler!) Allah’a ve Resulü’ne itaat edin...”¹⁰⁹

“Aralarında hüküm vermek için Allah’a (Kur’an’a) ve Resulü’ne davet edildiklerinde, müminlerin söyleyeceği söz ancak, ‘İştittik ve iman ettik.’ demeleridir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”¹¹⁰

Bu özelliğe sahip bulunanların ödülleri de şu şekilde bildirilir:

“Kim Allah’a ve Peygamber’e itaat ederse işte onlar, Allah’ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle ve iyi kimselerle birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaşları!”¹¹¹

“...Kim Allah’a ve Peygamber’ine itaat ederse Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere yerleştirir. İşte büyük başarı budur.”¹¹²

Allah ve Resulü ile birlikte, Müslüman yöneticilere de (ulü’l-emr) itaat edilmesi emredilmiştir. Nisâ suresinin 59. ayetinde şöyle buyrulmaktadır:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan ulü’l-emre de itaat edin...”

Ayet ve hadislerde Allah’a, Resulü’ne, yöneticilere itaatin yanı sıra ana babaya iyi davranma gereği vurgulanmıştır. Ayrıca büyüklere, eğitim ve öğretime katkıda bulunan hocalara ve âlimlere itaat etmek, onların sözlerini dinlemek de bir erdem olarak görülmüştür.¹¹³

Bununla birlikte, **“Eğer, hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy...”¹¹⁴** ayeti ve Peygamber Efendimizin “Allah’a isyan sayılan bir konuda kula itaat edilemez.”¹¹⁵ anlamındaki hadisi, Allah dışındaki varlıklara itaatin sınırsız olmadığını gösterir. Dolayısıyla itaat, Allah’a isyanı içermeyen, haram ve günah olmayan emirlerle sınırlıdır. Bu sınırlama, “Yaratana isyan konusunda yaratılmışı itaat yoktur.” şeklinde genel bir prensip hâline gelmiştir.

Bilgi Kutusu

Kur’an-ı Kerim’de, itaat edilmemesi gereken kişiler de bildirilmiştir. Bunların bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür: kötü ahlaklı ve günahkâr kimseler (Kalem suresi, 10-13. ayetler.), Allah’ın koyduğu sınırları aşanlar (Şuarâ suresi, 151. ayet.), yönetimleri altında bulunan kimseleri Allah yolundan uzaklaştıran gruplar (Ahzâb suresi, 64-68. ayetler.).

109. Enfâl suresi, 1. ayet.

110. Nûr suresi, 51. ayet.

111. Nisâ suresi, 69. ayet.

112. Nisâ suresi, 13. ayet.

113. Ömer Mahir Alper, “İtaat”, DİA, XXIII, 445.

114. Lokmân suresi, 15. ayet.

115. Buhârî, Ahkâm, 4; Müslim, İmâre, 39.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A - Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Kur'an-ı Kerim'in İslam dinindeki yeri nedir?
2. Hz. Davud kimdir? Kur'an-ı Kerim'de hangi surede hayatının önemli bir kısmı anlatılır?
3. Hz. Süleyman kimdir? Kur'an-ı Kerim'de hangi surede hayatının önemli bir kısmı anlatılır?
4. İsrâ suresinin 24. ayetindeki duanın anlamını arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. İbrâhîm suresinde bahsedilen konulardan ikisini yazınız.

A)

B)

B - Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Kur'an'ın temel amaçlarından biri değildir?

- A) İnsana Allah, evren ve varlıklarla ilgili doğru bilgi vermek.
- B) İnsana tarihî bilgiler vermek.
- C) İnsanın doğru inancı bulmasını sağlamak.
- D) İnsanı doğru davranışlar yapmaya yönlendirmek.

2. Aşağıdakilerden hangisi Davud'un (a.s.) özelliklerinden değildir?

- A) Sesi güzeldir.
- B) Demir döver.
- C) Hayvanların dilini bilen peygamberdir.
- D) Kendisine Zebur adlı kutsal kitap verilmiştir.

C - Aşağıdaki kavramlarla tanımları eşleştiriniz.

Din

Allah'a, Peygamber'e ve büyüklere saygılı olmak ve onların emirlerine uymaktır.

İtaat

Yüce Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek kabul etmek; eşi ve benzerinin bulunmadığına inanmak ve hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadeti yalnız Allah için yapmaktır.

İman

Allah'ın varlığını, birliğini ve Hz. Peygamber'in Allah Teâlâ'dan getirdiği kesin hüküm ve bilgileri kalp ile tasdik etmek, tereddütsüz kabullenip teslim olmaktır.

Tevhit

Yüce Rabb'imizin, insanların dünya ve ahirette mutlu olmalarını sağlamak için gönderdiği kural ve tavsiyelerdir.